

MALMÖ HÖGSKOLA
Hälsa och samhälle

ATT STARTA UPP ETT PROJEKT

- efterbehandling inom missbruksvården

ANJA HANSSON
THERESE JÖNSSON

To start a project

- post-rehabilitation within substance abuse care

ANJA HANSSON
THERESE JÖNSSON

Hansson, A & Jönsson, T. To start a project – post-rehabilitation within substance abuse care. *Examensarbete i socialt arbete 10 poäng*. Malmö högskola: Hälsa och Samhälle, enheten för socialt arbete, 2010.

The purpose of this paper was to examine how a project is being started, led and executed when it is connected to social work and post-rehabilitation of homeless women with a substance abuse. The background of this paper lies in a former paper on B-level that showed a lack in the post-rehabilitation of these women. This was done with the help of a literature study where projects and project management has been examined, a semi-structured personal interview and a telephone interview with a key person who had experience with project management. The result showed the importance of collaboration and networking though there are often many participants that can help the target group, such as social service, addiction-centers and organizations like the Red Cross. Through solution-focused work and experience based method the target group can achieve a way back into society and get an independent and worthy life. In projects it is of great importance to follow up and evaluate to gain learning and knowledge throughout the process, only then the project can contribute with wisdom and experience to other future projects. To avoid problems it is important to stake out clear goals, roles and responsibility-divisions. If these areas are straightened out early in the project a lot of future difficulties can be eliminated.

Nyckelord: Behov, brister, eftervård, hemlöshet, missbruk, projekt

Keywords: Addiction, homelessness, inadequacy, need, post-rehabilitation, project

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INTRODUKTION	4
BAKGRUND OCH PROBLEMFÖRMULERING	4
SYFTE	6
FRÅGESTÄLLNING.....	6
DEFINITIONER	6
<i>Missbruk</i>	6
<i>Eftervård</i>	6
<i>Hemlöshet</i>	6
<i>Projekt</i>	7
METOD OCH URVAL	7
TILLVÄGÅNGSSÄTT	7
KVALITATIVA INTERVJUER	7
<i>Personliga intervjuer</i>	7
Halvstrukturerad personlig intervju	7
<i>Val av intervjupersoner</i>	8
<i>Intervjuernas genomförande</i>	8
LITTERATURSTUDIE.....	9
TILLFÖRLITLIGHET	9
ETISKA ÖVERVÄGANDEN	10
AVGRÄNSNINGAR	10
DISPOSITION	10
TIDIGARE FORSKNING	11
TANKAR OM EFTERVÅRDEN	11
ATT STARTA UPP ETT PROJEKT	12
UTVECKLA EN NY VERKSAMHET I PROJEKTFORM	13
<i>Projektplan</i>	13
<i>Målgrupp</i>	14
<i>Formulera syfte</i>	14
<i>Mål och effekter som ska uppnås</i>	14
<i>Ekonomiska resurser</i>	14
Budget	15
Ansökan om pengar	15
<i>Nätverka/Samverka</i>	15
<i>Vem gör vad i projektet?</i>	15
Uppdragsgivare/Projektsponsor	16
Styrgruppen.....	16
Projektledare.....	17
Projektgrupp	17
Referensgrupp.....	17
<i>Personalgrupp</i>	17
<i>Projektmöten</i>	18
<i>Arbetsmetod</i>	18
<i>Risakanalys</i>	18
<i>Uppföljning</i>	19
<i>Utvärdering</i>	20
<i>Projekt rapport och avslut</i>	21
DEN NYINSTITUTIONELLA ORGANISATIONSTEORIN.....	22
VÅR PROJEKTIDÉ – ETT EFTERVÅRDSPROJEKT FÖR HEMLÖSA KVINNOR	22
PROJEKTPLAN.....	23
PROJEKTETS TILLVÄGÅNGSSÄTT	23
<i>Målgrupp</i>	23
<i>Syfte</i>	23

<i>Mål & Effekter</i>	24
<i>Ekonomiska resurser</i>	24
Budget.....	24
Ansökan.....	24
<i>Miljö</i>	25
<i>Nätverka/Samverka</i>	25
<i>Personalgrupp</i>	25
<i>Vem gör vad i projektet?</i>	25
<i>Arbetsmetod</i>	26
Lösningfokuserat arbete.....	26
Självhjälpsgrupper.....	27
Upplevelsebaserad metod.....	28
Humanistisk värdegrund.....	29
<i>Riskanalys</i>	29
<i>Uppföljning & Utvärdering</i>	29
FÄLLOR, MISSAR OCH PROBLEM I ETT PROJEKT	30
DE VANLIGASTE MISSTAGEN SOM BEGÅS.....	31
HUR PROBLEM OCH KRISER SKA ANGRIPAS.....	32
AVSLUTANDE SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION	32
KÄLLFÖRTECKNING	37
LITTERATUR.....	37
RAPPORT.....	38
TIDSKRIFT.....	38
UPPSATS.....	38
INTERNET.....	38
INTERVJU.....	38
<i>Telefonintervju</i>	38

INTRODUKTION

”Socialnämnden skall aktivt sörja för att den enskilde missbrukaren får den hjälp och vård som han eller hon behöver för att komma ifrån missbruket. Nämnden skall i samförstånd med den enskilde planera hjälpen och vården och noga bevaka att planen fullföljs.”

5kap 9§ SoL

Bakgrund och Problemformulering

När vi skrev vår b-uppsats *Brister i behandling och eftervård – inom missbruksvården* (Hansson & Jönsson 2009) framgick det att delar av verksamheten inom eftervården inte fungerade tillfredsställande. Genom intervjuer med personal på Rönbacken, som är ett lågtröskelboende för hemlösa kvinnor i Malmö, framkom det moment i verksamheten som saknades och som klienterna önskade ha, samt verksamhetsdelar som borde ändras.

Ett av de problem som ofta återkom var boendet. Dagens hårda bostadsmarknad i Malmö och på många andra platser i landet, gör det svårt för hemlösa kvinnor med missbruksproblematik att få en egen bostad. Kriscentrum för kvinnor tar inte emot kvinnor med missbruk och på Stadsmissionen finns det både kvinnor och män vilket gör att kvinnorna blir utsatta för våld och andra övergrepp. Det boende som vi besökte under b-uppsatsen är ett av de få i Malmö med enbart kvinnor. Boendet är ett lågtröskelboende, vilket innebär att kvinnorna får lov att befinna sig där trots att de missbrukar, dock få detta ej ske inne i huset. Detta medför att det kan finnas kvinnor på hemmet som befinner sig i olika faser av ett missbruk. Det fanns exempelvis kvinnor som genomgått en lyckad behandling men som efteråt varit tvungna att komma tillbaka eftersom de inte hittat någon annan bostad. Det befann sig även kvinnor där som fortfarande var aktiva missbrukare och detta, menade personalen, påverkade mycket. De här kvinnorna har precis lyckats genomgå en behandling och blivit nyktra eller drogfria och att då placera dem i samma boende som tidigare, oftast med samma personer (aktiva missbrukare), är ett svek mot dem. Det krävs en oerhört stark person att klara av detta, framhöll personalen. Dålig planering påverkade även boendesituationen, efter en behandling skickas kvinnor ut till ingenting, oftast har de varken boende, arbete eller anhöriga som stöttar.

En annan viktig del att tänka på är att efter en behandling kan kvinnorna få mycket tid över, tid som tidigare användes till att få fram pengar till missbruket och sedan själva rusmedlet. Men efteråt, även om de skulle lyckas få en lägenhet eller komma in på ett bra boende utan personer med missbruksproblematik, måste de ha något att göra, någon slags sysselsättning. Samtliga av våra informanter under b-uppsatsen nämnde detta och mycket av litteraturen tog även upp det. Att bara erbjuda de här kvinnorna en lägenhet hjälper inte. Som en av våra informanter nämnde, en sysselsättning ger kvinnorna en anledning till att gå upp på morgonen, gå ut och träffa människor. Det räcker med ett par timmar i veckan så att kvinnorna inte hamnar utanför, utan faktiskt sakta men säkert börjar bygga upp ett nytt nätverk.

Nolltoleransen som finns på behandling påverkar negativt, vid återfall får kvinnorna oftast lämna behandlingen direkt och gå ut på gatan där hon ska hålla sig drogfri under

en viss tid. När kvinnorna väl kommit en bit på vägen och får ett återfall är det bättre att arbeta med anledningen till återfallet, inte bara ge upp och skicka iväg henne. Detta gäller även efter en behandling då en kvinna lyckats få en lägenhet genom socialtjänsten eller bor på något hem. Kvinnorna har sökt hjälp för ett beteende, ett missbruk och det är ju faktiskt detta de uppvisar när ett återfall inträffar, så istället för att avfärda kvinnorna borde det tas reda på anledning till återfallet och arbeta med det.

Ett bra samarbete mellan socialtjänsten och andra aktörer är viktigt. Exempelvis när kvinnorna bor på ett hem, exempelvis Rönbacken, måste personalen där och socialtjänsten kunna samarbeta för att hjälpa kvinnorna så mycket som möjligt. Det är personalen på hemmen som träffar kvinnorna dagligen och deras ”input” kan bistå socialtjänsten med viktig information om kvinnans dagliga liv. Medans socialtjänstemannen och klienten träffas ungefär 30 minuter varannan vecka. Då alla kvinnor på exempelvis Rönbacken inte har missbruksproblematik kan det gynna kvinnorna som går på behandling om personalen där får reda på detta, för att kunna stötta och hjälpa dem. Många kvinnor hamnar även mellan stolarna, på grund av psykiska funktionshinder. Psykiatrien vill inte hjälpa dem på grund av missbruket, där sägs det att missbruket först måste upphöra eftersom det genererar de psykiska problemen. Och beroendecenter vill inte hjälpa kvinnorna på grund av de psykiska problemen eftersom de anser att det är de psykiska funktionshinder som är fog till missbruket.

När det gäller behandling måste den individanpassas, det fungerar inte att en stadsdel köper upp platser på enbart en behandlingsform, exempelvis öppenvårdsbehandling eftersom detta inte passar alla. En missbruksbehandling är något stort och viktigt i livet, därför måste den anpassas så att den ser efter den enskilda kvinnans behov. Detsamma gäller då eftervården där en del kvinnor kanske klarar av att bara bli utslussad från behandlingen och har familj eller liknande som tar vid. Men det är inte alltid detta finns eller räcker, det måste därför anpassas efter kvinnans enskilda behov. De missbrukare som är hemlösa påverkas negativt av att behandling och eftervård sker inom öppenvården. Då det är meningen att personen ska bo kvar i sitt hem men för en hemlös kvinna innebär detta att hon fortfarande är kvar på gatan. Har hon möjligheten att bo på ett hem likt Rönbacken bor hon ändå kvar i en omgivning med personer med missbruksproblematik. Då hade det varit bra om det funnits andra hem för kvinnor som befinner sig i en behandling men utan de aktiva missbrukarna i sin omgivning.

Efterbehandlingen i dagens samhälle uppfyller inte alla de behov som finns. Som det går att utläsa ur texten ovan finns det en hel del i efterbehandlingen som brister, då exempelvis kvinnorna efter en lyckad missbruksbehandling kommer tillbaka till samma boende där det befinner sig aktiva missbrukare. Har en kvinna lyckats genomgå en behandling är det inte bra att komma tillbaka till samma umgänge och samma boende igen. Det finns ingen ursäkt att sätta tillbaka kvinnor till ett boende med aktiva missbrukare när det dels lagt ut massor med pengar och resurser för att de ska få genomgå en behandling och dels för kvinnornas skull. Det måste finnas en bättre lösning för dessa kvinnor som även sparar på de få resurser som finns. Det är här vår projektidé kommer in, vi vill *skapa* en bra eftervård för denna utsatta målgrupp.

Syfte

Syftet med detta examensarbete är att skissera på ett möjligt projekt inom fältet, att starta ett projekt som är kopplat till efterbehandling för hemlösa kvinnor med missbruksproblematik.

Frågeställning

Hur startas, drivs och leds ett projekt som är kopplat till efterbehandling för hemlösa kvinnor med missbruksproblematik?

Definitioner

Nedan följer det ett par definitioner på begrepp som används i arbetet och som författarna anser används lösryckt i vardagstal. Det kan även behövas definitioner för att läsaren ska förstå vad författarna menar då de använder med begreppen.

Missbruk

DSM-IV, Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders fjärde upplagan, är en diagnosmanual publicerad av American Psychiatric Association och det är härifrån vi har tagit vår diagnos på missbruk. Då vår undersökning inriktar sig på kvinnor som har kommit ut ur ett missbruk eller är på väg ut ur det, kommer vi här att definiera missbruk. Definitionen av missbruk i DSM-IV presenteras nedan, och minst en av dessa ska ha inträffat inom ett år.

1. *Att vid upprepade tillfällen ha använt en substans, så att man misslyckats med att klara av sina skyldigheter i hemmet, skolan eller arbetet.*
2. *Att ha upprepat bruket i situationer där det medför stora risker för fysisk skada, t ex rattfylla.*
3. *Att vid upprepade tillfällen ha haft problem med rättvisan, t ex polisen, på grund av droger.*
4. *Att ha fortsatt med drogbruket trots att det givit upphov till återkommande sociala problem pga. drog effekterna.*
5. *Att symtomen aldrig uppfyllt kraven för beroende av drogen enligt vad som krävs, se nedan. (FASS, 2009-11-13)*

Eftervård

Vi definierar eftervård som en form av utslussningsfas där insatser för återfallsprevention, hjälp med nätverksbyggande, boende, sysselsättning och fritid är centrala delar av den efterbehandling som behövs i vårt samhälle. (Hasselgren, 2004)

Hemlöshet

Vi har valt att utgå ifrån Socialstyrelsens definition av hemlöshet. Deras definition utgår från olika situationer. Då en person sover på gatan eller bor på akutboende, härbärke eller jourboende. Då en person befinner sig på behandlingsenhet eller stödboende och inte har någon bostad efter utskrivning, vilket för deras boendesituation osäker. Samt då personer sökt hjälp hos socialtjänsten eller liknande och för tillfället bodde i andra hand med kontrakt på mindre än tre månader eller hos släkting/bekant men utan eget kontrakt. (Socialstyrelsen, 2009-11-26)

Projekt

Lena Börjeson och Sofia Lisiderius (1998) förklarar projekt som något med en egen organisation och kunskap, det är något som startas upp tillfälligt och sedan avslutas eller som Manora Nyström (2009-11-16) menar, som kan övergå i en ordinarie verksamhet.

I ett projekt arbetas det utifrån egna arbetsformer och upplägg. Det finns olika mål i projektet som strävas efter att uppnås. Tanken är att lösa ett visst problem eller flera på en bestämd tid, genom en egen budget och planering samt ledning. Vanligen finns det flera intressenter när ett projekt startas upp. (Börjeson & Lisiderius, 1998)

METOD OCH URVAL

Nedan kommer våra metoder och tillvägagångssätt som vi använt oss av genomgående i arbetet att presenteras.

Tillvägagångssätt

Vi har gjort en blandning av både beskrivande och undersökande uppsats, explorativ samt deskriptiv, där vi har undersökt projekt och projektledning (Rosengren & Arvidson, 2002). Vi har sökt kunskap om hur ett projekt startas och drivs. Vårt faktainsamlade har skett genom en litteraturstudie och kvalitativa intervjuer. Vi har även tagit hjälp av litteratur för att få fram behov och brister i eftervården, där olika författare intervjuat kvinnor i samma situation som vår målgrupp. Examensarbetet har skrivits utifrån Leif Hellströms (2007) *Anvisningar för skrivande studenter. Handfast handledning för studenter som skriver rapporter och examensarbeten*.

Kvalitativa intervjuer

Vi har valt att använda oss av en kvalitativ intervju med en nyckelperson som har kunskap av projektledning, vi ansåg att det blev en mer djupgående och analytisk undersökning om hur och varför intervjupersonen tänker och resonerar på ett visst sätt. (Kvale, 1997)

Personliga intervjuer

Personlig intervju innebär att informant och forskare träffas ansikte mot ansikte och forskaren ställer frågor för att få ut den information och de åsikter som informanten sitter inne med. Fördelen med denna intervjuform är att den är lätt att kontrollera genom kontrollfrågor och att det som kommer fram är åsikter kring ett visst ämne eller ett visst klientel. (Denscombe, 2000) Vi har också valt att utgå från en intervjumanual vilket innebär att vi istället för frågor hade gjort upp olika ämnen som vi ville tala om. (Kvale, 1997) Det har använts en intervjumanual med teman då vi ansåg att vi skulle få ut mest av vår intervju med det. Då vi vill åt informantens åsikter och tankar inom ett ämne är det önskvärt att informanten själv får bestämma vart samtalet ska gå, men att vi genom våra teman ser till att samtalet berör för oss relevanta delar.

Halvstrukturerad personlig intervju En personlig intervju innebär att forskaren kontaktar informanten och åker antingen till dess arbetsplats, hem eller annan gemensamt bestämd plats. Frågorna ställs muntligt till informanten och svaren noteras

skriftligt eller bandas. Då det sker en halvstrukturerad intervju blir frågorna som ställs en blandning av öppna frågor och bundna frågor. Det forskaren vill ha reda på är informantens upplevelser, tankar och åsikter om ämnet ifråga. En halvstrukturerad intervju sker då forskaren vet lite eller ingenting alls om det som ska undersökas och då varken kan eller får forskaren styra samtalet. Det är då informanten som sitter inne med informationen och det är han eller hon som ska få bestämma vad samtalet kommer gå närmare in på (Rosengren & Arvidson, 2002)

Fördelar med denna datainsamlingsmetod är att missuppfattningar minskar då intervjuaren kan tydliggöra sina frågor. Samt att intervjuaren kan säkerställa informantens svar genom att ställa kontrollfrågor. Möjligheten till följdfrågor är också en enorm fördel. När det är halvstrukturerad intervju är möjligheterna stora att både rikta sina frågor och använda öppna frågor som får informanten att tala fritt kring ett ämne.

Nackdelar med metoden är att den är mer tidskrävande, då den ska transkriberas och tar då längre tid att gå genom hela intervjun vid kodning eller tematisering. Då intervjuaren och informanten möts kan det uppstå en intervjuareffekt, som menas med att informantens svar kan påverkas av intervjuaren på ett eller ett annat sätt, vilket i sin tur kan leda till ett felaktigt resultat (Denscombe, 2000).

Val av intervjupersoner

Vi har gjort ett val av intervjuperson, inte ett urval. Vårt mål har inte varit att få resultat genom ett statistiskt slumpmässigt urval, det har snarare handlat om att finna den eller de informanter som har mest att bidra med. (Rosengren & Arvidson, 2002)

Vår informant var Manora Nyström som är adjunkt i socialt arbete på Malmö högskola. Anledningen till detta val var att hon ansågs vara väl insatt i projektarbete samt projektledning då hon har varit med och startat upp en hel del projekt. En förberedande intervju har gjorts, detta då vi hade för avsikt att få fram hur ett projekt är upplagt samt få råd och tips. Vi har också gjort en uppföljningsintervju via telefon med Manora Nyström då vi har ställt mer direkta frågor som uppkommit under arbetets gång.

Intervjuernas genomförande

Intervjun med Manora Nyström genomfördes på hennes kontor på Malmö högskola. Vi hade innan intervjun berättat för henne att vi behövde en påskriften samtyckesblankett som hon skulle få skriva under vid intervjutillfället. Vi har också informerat om vårt syfte med intervjuerna, både i samband med att hon tillfrågades samt vid intervjutillfället. Manora Nyström gav oss även samtycke att använda hennes namn under arbetets gång. Precis som Vetenskapsrådets etiska regler föreskriver har etiken varit en central del vid intervjutillfällena. Vi har frågat huruvida all information får användas i uppsatsen, informerat om vårt syfte och informantens rätt att avsluta sin medverkan utan motivering, samt att vi har fått ett godkännande att spela in samtalet. (Vetenskapsrådet, 2002) Den förberedande intervjun med Manora Nyström bestod av tre teman, som ledde till en öppen diskussion med följdfrågor där vi hade för avsikt att komma åt hennes tankar kring projekt samt få idéer och råd. Något som vi har upplevt som positivt med vårt val av intervjumetod var just möjligheten att få ställa följdfrågor, samt få ett tydliggörande direkt då det behövdes. Intervjun spelades in på band och transkriberades, detta tog längre tid men vi fick en bättre helhetsbild av intervjun

samtidigt som vi friskade upp minnet. Eftersom det oftast är svårt att ta till sig allt under en intervju då frågorna ställs samtidigt.

Vår informant var förbered och hon önskade delge oss sina erfarenheter. Hon hade innan intervjun själv gått igenom sina tidigare projekt och skrivit ner lärdomar som hon fått.

Den uppföljande telefonintervjun som gjordes, användes för att ge oss fördjupande kunskaper om specifika delar av projekt och projektledning. Frågorna rörde delar av den första intervjun som vi inte riktigt förstod eller ville veta mer om.

En sak som påverkade transkriptionen var det att vår informant inte talade i fullständiga och korrekta meningar. Många gånger avslutades meningarna mitt i och oftast genom kroppsspråk uppfattades kontexten och innebörden. Men vi valde ändå att använda det då vi skulle missat ännu mer information om vi endast gjort anteckningar och vi ansåg att en kamera skulle hämmat vår informant mer än bandspelaren eventuellt skulle göra.

Litteraturstudie

Litteraturen som vi har använt oss av har vi fått genom dels bibliotek, vår valbara kurs *Kvalitet, utvärdering och verksamhetsutveckling* samt vår förberedande intervju med Manora Nyström. Manora Nyström gav oss många och bra litteraturtips där hon även förklarade på vilket sätt böckerna skulle kunna vara användbara för vårt arbete. Litteraturen består bland annat av handböcker för projekt samt teoriböcker och litteratur som tas upp under tidigare forskning.

Tillförlitlighet

Tanken var att vi skulle utgå ifrån två olika informationskällor; intervjuer och litteratur. En stor nackdel kan vara intervjuareffekten, vilket innebär att vi inte kan vara säkra på att den informationen som kommer fram verkligen är det de vill ha sagt, eller om de säger det de tror att vi vill höra. Hur personen uppfattar oss som intervjuar kan avgöra vad för svar vi får. (Denscombe, 2000)

Hur informanten uppfattade oss som intervjuar kan ha varit avgörande för vilket svar vi fick. Det synliga hos intervjuaren som kön, ålder, etnicitet kan också påverka informanten, när det gäller hur sanningsenliga dennes svar är. Denscombe menar att det snarare är dessa attributs betydelse för informanten som påverkar och inte själva egenskaperna i sig. (Denscombe, 2000) Detta kan komma att påverka en undersökning på ett icke önskvärt sätt. Två olika forskare som inte har samma ålder, kön och etnicitet, kan få olika svar från samma personer. Denscombe (2000) menar dock att denna påverkan som exempelvis kön, ålder och etnicitet kan ha, påverkas av ämnet och ju känsligare ämne desto mer påverkar det. Då våra intervjuer rört sig kring projekt och informanternas erfarenhet av detta kan vi inte se att kön, ålder eller etnicitet har påverkat informanten.

Vi har utformat teman till vår informant på sådant sätt att det gett oss den information vi behövt för att besvara vår frågeställning.

Etiska överväganden

Under arbetets gång har vi utgått ifrån *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Där ingår fyra huvudkrav vilka är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Anledningen till att vi har använt oss av de etiska principerna är för att följa de normer som ska råda mellan forskare och intervjupersoner, men vår intervju är inte av den karaktären att konfidentialitetskravet är tillämpligt. Vi har använt oss av en nyckelperson och då kan det vara fördelaktigt att presentera henne för att kunna visa på hur hon passar in som nyckelperson och vi fick även tillåtelse att använda hennes namn i arbetet. (Vetenskapsrådet, 2002)

Informationskravet innebär i detta arbete att forskarna informerar informanterna om syftet med arbetet samt hur deras medverkan kommer att nyttjas. Men också informera om att de när som helst har rätt att avbryta deras medverkan och naturligtvis också att det är på frivilliga grunder som medverkan sker. Det andra kravet är samtyckeskravet, som innebär att forskarna ska inhämta samtycke från de respektive informanter som deltar. Det är under detta krav som rätten att avbryta sin medverkan faller under och detta ska ske utan följdfrågor från forskarna. Både informationskravet och samtyckeskravet är principer som vi reflekterat över samt följt, vår nyckelperson har blivit informerad om syftet med hennes deltagan samt syftet med arbetet och att hon närhelst hon velat har kunnat avsluta sin medverkan. (Vetenskapsrådet, 2002)

Det sista kravet som nämns av Vetenskapsrådet är nyttjandekravet, det menas med att alla uppgifter som tas in i får endast användas i forskningssyfte. Det får därför inte användas kommersiellt, på något annat ickevetenskapligt sätt eller som underlag för beslut inom till exempel socialtjänsten. (Vetenskapsrådet, 2002) När det gäller den första delen av kravet, att uppgifterna enbart få användas i forskningssyfte, är det något vi följt. Vi har försäkrat vår informant om att vi inte kommer använda hennes uppgifter på något annat sätt än i arbetet.

Avgränsningar

Vi har valt att inte fördjupa oss i problematiken kring dubbeldiagnoser samt prostitution. Detta är två avgränsningar som har gjorts på grund av att vi skulle skriva om hur ett projekt startas upp och hur ett sådant projekt kan se ut när det är kopplat till eftervården. Syftet med detta examensarbete är inte att fördjupa oss i kvinnornas problematik.

Disposition

Här kommer en beskrivning på arbetets upplägg för att få en lättare överblick. I det första avsnittet, tidigare forskning, presenteras brister i behandling samt eftervård utifrån kvinnors erfarenheter. Efter detta följer ett avsnitt om hur en ny verksamhet kan startas upp i projektform, det kommer ingå delar allt ifrån hur ett projekt startas upp, genomförs samt utvärderas. Därefter följer ett avsnitt som berör vår projektidé där tillvägagångssättet om hur ett projekt startas upp appliceras på vår skissering av ett eftervårdsprojekt för hemlösa kvinnor. Nästa avsnitt vidrör de missar, problem och fallor som kan uppstå under arbetets gång i projektet. Examensarbetet avslutas dels med en sammanfattning och en avslutande diskussion. Detta upplägg valdes för att skapa en röd tråd i arbetet som underlättar läsningen.

Vi har inte skrivit en typisk uppsats där ett ämne tas upp för att sedan forskas kring, vi har skrivit om hur ett projekt startas upp och presenterat vår projektidé. Därav är inte teoriavsnittet detsamma som om vi hade skrivit om missbruksproblematik. Vår huvudsakliga teori ligger i hur ett projekt startas upp.

TIDIGARE FORSKNING

I detta avsnitt kommer vi att presentera positiva och negativa aspekter av behandling och eftervård samt deras effekter på kvinnorna. Denna presentation sker utifrån passande litteratur där författarna intervjuat kvinnor med missbruksproblematik.

Tankar om eftervården

Kvinnorna som Mats Hilde (2000) presenterade beskrev sina behandlingar och utifrån detta har delar som de ansett vara bra eller mindre bra i behandlingen lyfts fram. Mycket handlade om perspektiv och de små sakerna i det dagliga livet. Att fokusera på det positiva istället för det negativa, exempelvis nämnde en kvinna att om hon enbart hade ork att stryka en skjorta och inte alla de 20 som behövdes tänkte hon numera att hon i alla fall strök en. Förr hade all fokus legat på de 19 som inte blev strukna vilket medförde att hon missade det lilla positiva som faktiskt fanns. Andra saker som nämndes var att kvinnorna numera kunde se saker ur andra perspektiv, se det från andra sidan. Att de lärde sig våga lita på sig själv, ta egna beslut och bli självständiga. De nämnde även att de hade börjat tycka om sig själv och känna sitt eget värde som kvinna. Att de faktiskt hade rätt att säga ifrån och ställa krav, på ett sätt de tidigare inte gjort.

I Trulsson (2003) nämner kvinnorna att allvaret börjar först efter behandlingen, när de återigen kommer ut i verkligheten samt vikten av att det finns någon där. En kvinna som hade varit på Sofia behandlingshem kände trygghet i att hon kunde komma tillbaka och prata med personal om detta behövdes. Hon menade att det är jätteviktigt att ha någon att luta sig emot.

Något som återkommer i kvinnornas berättelser i boken är samtal. Att de får möjligheten att prata av sig och bearbeta jobbiga händelser. Detta kan vara så pass allvarliga saker att familj, släkt och vänner står en för nära för att kvinnorna ska kunna prata med dem om det och då är det bra med någon utomstående. För det måste få komma ut, som en kvinna säger. (Trulsson, 2003)

Detta liknar en situation som Leili Laanemets (2002) nämner, då en kvinna som blev intagen på tvångsvården ansåg det positivt då hon trodde att hon skulle få prata med någon och bearbeta de händelser hon varit med om. Men väl intagen blev det bara en lång väntan på att få komma ut igen och några samtal blev det aldrig tal om.

Kvinnorna nämner att utöver huvudmålet att bli fysiskt friska och få tillbaka krafterna är det lika viktigt att jobba med det psykiska så att kvinnorna vågar lita på sig själva och stå på egna ben. Det finns sociala problem som måste lösas, ofta vet kvinnorna inte riktigt hur de sociala relationerna ska skötas och de måste bli starkare psykiskt för att kunna komma tillbaka till arbetet. Ofta finns det en omhändertagarroll som måste

arbetas bort, eftersom de befinner sig i en situation där de måste arbeta med sig själva samt bli omhändertagna. (Laanemets, 2002)

Andra synpunkter som kom fram i Laanemets (2002) var att det inte räcker med att gå och samtala med någon för en timme, det är viktigt att få komma till en plats för en längre tid och få jobba med sig själv. På grund av risken för parrelationer sade kvinnor att det är positivt med enbart kvinnor på behandlingshemmen, det är viktigt att få komma till en plats där de kan vara sig själva. På behandlingen är kvinnorna aldrig mentalt ensamma, de är tvungna att lära sig umgås med andra människor även om det ibland blir jobbigt och påfrestande. En sista åsikt ur Laanemets (2002) är det viktiga i att visa på kvinnornas egna framsteg speciellt när de har en svår dag, att bekräfta dem och ge positiv feedback.

I FOU- rapporten (2002:2) *Att sluta med narkotika – med eller utan behandling* nämns det bland annat vad personer som genomgått en missbruksbehandling anser om densamma, positivt och negativt. De positiva aspekter som framgår är att personerna har fått befinna sig i en trygg och drogfri miljö med en enskild förtroendegivande personal som visat personlig engagemang. Behandlingen har haft en uttrycklig struktur och budskap. Det har funnits möjlighet till terapi om det önskats och personerna har fått tydlig hjälp med andra problem som uppstått i och med missbruket sådant som rör det sociala och ekonomiska. Personerna har även bemöts med respekt samt stödet och hjälpen har fått på personernas egna villkor. Det som personerna själva berör i sina berättelser är en lyhördhet från personal, att de har fått ”verktyg” för att handskas med sina problem, samt att de fått vilotid ifrån missbruket och den omgivningen. Det framgår även negativa aspekter, en del påpekar att det varit en kravlös vård med oengagerad personal och i de fall behandlingen varit lyckosam har det skett genom eget arbete från klientens sida och att de inte varit passiva mottagare, då de inte fått något. Det nämns även att trots personen fick en paus från heroinet röktes det cannabis på behandlingen och den bestod av övningar som inte gav någonting alls.

ATT STARTA UPP ETT PROJEKT

Det finns många olika sätt att ta sig an ett projekt, Kjell Nordberg tar upp olika modeller för hur ett projekt kan utformas. Ett sätt som vi anser passa bäst in i detta arbete är ett så kallat utvecklingsprojekt. Utvecklingsprojektet kan ha olika utgångspunkter, såsom; utveckla en ny verksamhet, ny produkt eller ny metod. Ett sådant projekt startas oftast som en försöksverksamhet för att se om den är stark nog att bli permanent, en ordinarie verksamhet. (Nordberg, 2002)

Ett projekt kan startas utifrån en offentlig uppdragsgivare, exempelvis Malmö kommun. På detta sätt är det Malmö kommun som upptäckt att något fattas inom till exempel missbruksvården och delger då någon denna uppgift att starta ett projekt, gärna någon som delar samma syn som uppdragsgivaren. Uppdragsgivaren sätter upp en ram med krav och önsknings som ska utföras av projektledaren samt dennes personalgrupp i projektet. (Börjeson & Lisiderius, 1998) På samma sätt fungerar det om en ideell organisation är uppdragsgivaren. Projekten sker oftast på den ordinarie arbetsplatsen och även inom verksamhetens vanliga tjänster. (Nordberg, 2002)

Projekt kan även startas upp på andra sätt, såsom på privat basis. Enligt Manora Nyström kan privatpersoner ansöka om pengar för uppstartning av projekt. Detta innebär att exempelvis en socionom kan utveckla en idé om ett projekt och göra upp verksamhetsplan, budget, personalgrupp, mål och syftet med projektet och sedan ansöka om pengar hos till exempel Allmänna Arvsfonden för att kunna utveckla idén till ett projekt. (Nyström, 2009-11-16)

Fördelarna med arbete i projekt är bland annat att det är ett flexibelt arbets- och organisationssätt som är framställt för personalgruppen, tillvägagångssättet gör det möjligt att bättre använda de resurser som finns i form av tid, personal och pengar. Då det alltid ska finnas ett eller flera mål, projektplan samt budget är det lätt att göra uppföljning samt utvärdering. (Lindström-Myrgård, 2000)

Nackdelarna som finns med projekt är bland annat att det finns en brist på ett långsiktigt perspektiv. Eftersom projekt ska ha ett slut splittras projektgrupper efter en viss tid och erfarenheter kan gå förlorade. Då är det viktigt att det finns en möjlighet att ta vara på alla de erfarenheter som uppkom i samband med projektet. Projekt kräver även stora kostnader och en arbetsinsats som kan påverka den normala verksamheten negativt. Dessutom är det ofta projekt misslyckas, planeringar håller inte, budgeten överstigs och resultaten är inte tillfredställande. (Svensson & von Otter, 2001)

Utveckla en ny verksamhet i projektform

I detta avsnitt kommer det en presentation av hur ett projekt kan startas upp. Allt ifrån syfte och målsättning till budgetering och utvärdering kommer att tas upp. Det är en kortfattad presentation av hur ett projekt startas upp och i nästa avsnitt kommer en projektidé att presenteras.

Projektplan

Projektplanen är det som alla intressenter ska få, den ska innehålla ett antal olika syften, såsom; skapa klarhet i vad projektet ska gå ut på och även ha en gemensam utgångspunkt, det går även att likna projektplanen med ett PR trick för projektet. Projektplanen är något att luta sig mot om något går fel eftersom den innehåller både arbetsbeskrivning, tidsplan och mål. Även resurser såsom ekonomiska medel och andra resurser fordras att tänka på. Det krävs mycket tid till planering i början av ett projekt för att kunna få de bästa möjliga villkoren för projektet, för att nå målen. En bra planering underlättar även vid eventuella fällor, missar eller problem som kan uppkomma under projektets gång. (Nordberg, 2002)

Kjell Nordberg (2002) nämner att projektplanen bör kunna svara på en del olika frågor och tar upp några exempel på sådana frågor i sin bok ”*Projekthandboken*”, såsom;
Värt att säga? – Förord

Vad skall göras? – Inledning/bakgrund, problemområde och avgränsning, syfte och mål

Hur skall det göras? – Metod, medel och genomförandeplan

Vad ska göras av vem och när? – Organisation och tidsplan

Vad kommer det att kosta? – Kalkyl och finansiering

(Nordberg, 2002. s 27-28)

Detta är några av de frågor som kan ställas inför ett projekt, då en projektplan ska göras. Eriksson och Lilliesköld (2004) menar att projektplanen ska godkännas av uppdragsgivaren och kan liknas vid ett kontrakt mellan densamme och projektgruppen.

Målgrupp

Vilken målgrupp vill jag komma åt? Varför just den här målgruppen? Det krävs en specificering av sin målgrupp för att veta exakt vem projektet vill nå. Det är även viktigt att veta varför just denna målgrupp valts och inte någon annan. (Nyström, 2009-11-16)

Formulera syfte

Vad är syftet med verksamheten, vad ska den handla om? Vad vill vi åstadkomma, vad har den för effekter, vad vi vill att den ska uppnå? (Nyström, 2009-11-16) Här ska grunden till verksamheten tas fram och den idé som ska förverkligas i och med projektet. Enligt Kjell Nordberg är det under syftet som avsikterna samt förväntningar som finns med projektet ska tydliggöras. Här lyfts även målgruppen upp ytterligare, då det ska beskrivas vem som gör vad för vem. (Nordberg, 2002) Avgränsningar är även något som bör tänkas på i syftet, då det är viktigt att sätta upp gränser för vad som ska göras och inte ska göras. (Wisén & Lindblom, 2004)

Det är även viktigt att klargöra huruvida projektet ska kartlägga ett fenomen eller om det ska medverka till en förändring. Detta är något som kommer att påverka val av metod samt sätta ambitionsnivån. (Wisén & Lindblom, 2004)

Mål och effekter som ska uppnås

Syftet är en mer övergripande förklaring vad projektet ska innehålla medan målet konkretiserar poängen med projektet. Målen måste formuleras för att få en lättare överblick både för personalgruppen samt för dem som bidrar med pengar. Nordberg nämner tre olika sorters mål; inriktningsmål, effektmål och produktionsmål. Med inriktningsmålet förmedlas de allmänna målen som är av en bredare karaktär. I effektmålet konkretiseras de effekter som projektet har för avsikt att uppnå. I det sista målet, produktionsmålet, specificeras målen på en nivå där det liknar ett schema. Det ska göras vissa saker under en specifik tidsperiod. (Nordberg, 2002) Målen måste vara på en relevant nivå, för att de inte ska bli för höga och orealistiska. (Nyström, 2009-11-16)

Vilka effekter ska uppnås genom projektet? Effekter kan ändras och kan även vara fler än en. Det är viktigt att tänka igenom vilka effekter som kan uppstå med vetskapen om att vid en utvärdering kan andra effekter visa sig. Vad ska projektet uppnå? (Nyström, 2009-11-16)

I ett förändringsarbete finns det oftast en vision och en framtidssyn, alltså den situationen som är önskvärd och som förändringsarbetet strävar efter. Denna vision bör vara tydlig och konkret. När en målformulering görs så ska den överensstämma med visionen, alltså bör den vara inriktad på framtiden samt ett önskvärt framtida tillstånd och resultat. (Wisén & Lindblom, 2004)

Ekonomiska resurser

Det är viktigt att inte låtas styras av pengar utan det bör vara visionen som styr projektet. Däremot måste det finnas ett ekonomiskt tankesätt då pengarna ska kunna bidra

projektet till största del, alltså få ut så mycket som möjligt av pengarna. Det gäller att hitta finansiärer som har ett intresse av att se målen uppnås (Nordberg, 2002).

Budget För att nå en så effektiv projektverksamhet som möjligt krävs en egen budget. (Wisén & Lindblom, 2004) En budgetering enligt Nordberg (2002) menas ”*en sammanställning av förväntade inkomster och utgifter under en viss framtida tidsperiod, en ekonomisk handlingsplan.*”(s.66).

Budgetrevidering är ytterligare en sak som är viktig gällande budgeten, då projektledaren måste följa upp ekonomin, det är en av de viktigaste arbetsuppgifterna för projektledaren. Skulle budgeten felberäknas finns det två alternativa utvägar; det första är att be om ytterligare bidrag och det andra är att nå en verklighetstrogen ambitionsnivå, så att problemet kan lösas på bästa möjliga vis. (Nordberg, 2002)

Ansökan om pengar När ett projekt startas upp krävs det en ansökan om pengar. I en sådan ansökan måste syftet tydliggöras och även vad det är som vid ett senare tillfälle ska utvärderas. Helt enkelt visa finansiärerna vad pengarna kommer att gå till. (Nyström, 2009-11-16) En självklarhet är att ha en bra idé som väcker finansiärernas intresse, samtidigt som det krävs en trovärdig budget då det är deras pengar projektet vill åt. Det måste även finnas en bra förklaring till vilken nytta projektet ger de olika finansiärerna. (Nordberg, 2002)

En bidragsansökan kan liknas med en projektplan, det är vissa delar som bör ingå såsom; en bakgrund och presentation av den sökande, syfte och mål, eventuella avgränsningar, arbetsmetod och tidsramar, budgetplan samt avslutande ord som ska fånga bidragsgivarna. (Nordberg, 2002)

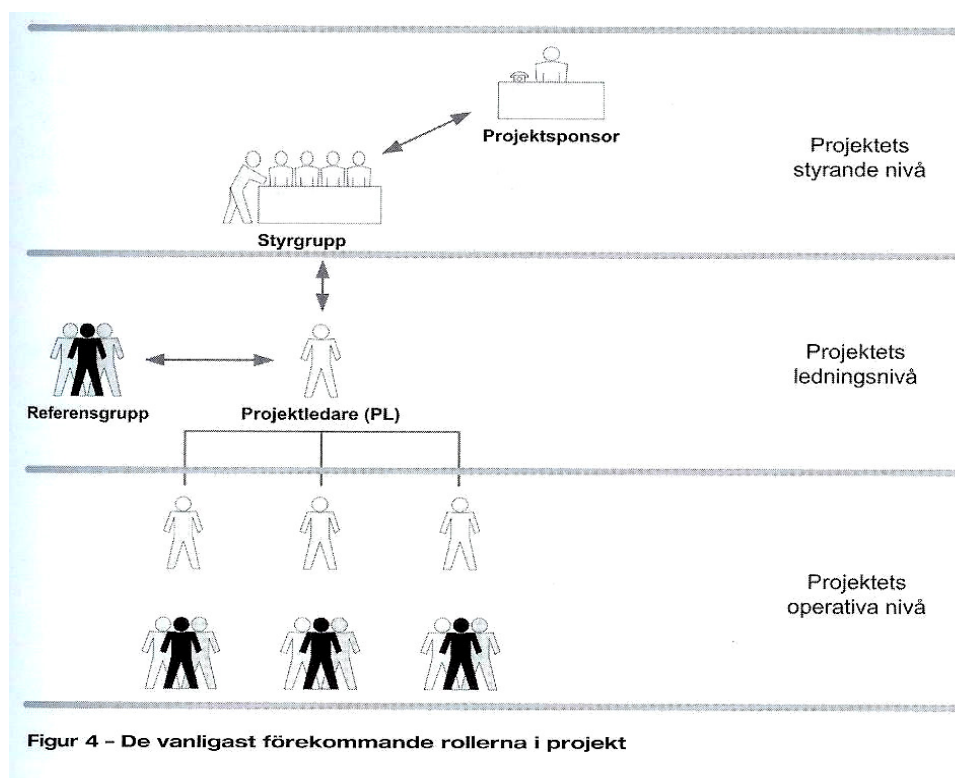
Nätverka/Samverka

Att samverka innebär att två eller flera organisationer eller liknande, tillsammans verkar för att åstadkomma ett gemensamt mål. Vid samverkan finns verktyg från olika verksamheter som leder till en lättare väg att lösa problem. Om varje verksamhet hade gått in för att lösa problemet på egen hand finns det en stor risk att problemet ej hade blivit löst då den kompetens och kunskap som är nödvändig fattas. Alla verksamheter har olika metoder för att kunna lösa ett visst problem men oftast är dessa metoder endast kortsiktiga. (Wisén & Lindblom, 2004) Att arbeta fram ett nätverk med samarbetspartner är viktigt för att nå ett maximalt utbyte. (Nyström 2009-11-16)

Vem gör vad i projektet?

När ett projekt startas upp finns det olika roller som måste fyllas. En uppdelning av arbetsuppgifter och ansvar måste göras i personalgruppen sinsemellan. Enligt Mikael Eriksson och Joakim Lilliesköld (2007) är de mest förekommande rollerna i ett projekt; projektspansör, styrgrupp, projektledare, projektgrupp, referensgrupp samt de personerna på projektets operativa nivå. Sedan tillkommer även externa intressenter som är någon som intresserar sig för resultatet som projektet medför.

Illustrationen nedan används för att lättare visa på rollerna och deras plats i ett projekt.

Figur 4 - De vanligast förekommande rollerna i projekt

Tagen från *Handbok för mindre projekt*, s 17,
av Eriksson och Lilliesköld (2007)

Uppdragsgivare/Projektsponsor Uppdragsgivaren intar den roll som är på styranivån vilket innebär att denne person har det överordnade ansvaret för projektet. Det är han eller hon som beslutar de stora dragen i projektet såsom; start och slutpunkt, målsättning, de yttre kraven på projektet samt vilka resursramar som ska följas där även budgeten ingår. Projektledaren utses också av uppdragsgivaren och det är han eller hon som tar emot resultatet och godkänner det. (Eriksson & Lilliesköld, 2007)

Styrgruppen intar den roll som stödjer och hjälper uppdragsgivaren i dennes beslut om projektets storlek, innehåll och finansiering. Förutom att stödja uppdragsgivaren är detta en grupp med beslutsfattanderätt. (Eriksson & Lilliesköld, 2007) Enligt Kjell Nordberg (2002) utövar styrgruppen även tillsyn och styrning av projektet.

Projektledare Projektledaren ansvarar för att en projektplan skapas och efterlevs. Det är han eller hon som genomför projektet tillsammans med eventuell referensgrupp (se nedan). Det ska ske en uppföljning av projektet och även ske kontinuerlig rapportering till uppdragsgivaren. Det är också dennes roll att hålla eventuella intressenter uppdaterade samt presentera det resultat som uppkommit. (Eriksson & Lilliesköld, 2007) Projektledarens roll är att få en sammanhållen personalgrupp samt att motivera varje medarbetare så att var och en vill utföra de arbetsuppgifter som finns i projektet (Nordberg, 2002).

Projektgrupp Projektgruppen som sätts samman ska bestå av personer med den kunskap som krävs för uppgiften, det kan vara specialister av olika slag eller personer med viss erfarenhet. Denna grupp bör inte bli för stor och deltagarna bör inte bytas ut under projektets gång. Uppgiften för projektgruppen är att planera projektet, genomföra det samt göra en uppföljning. Det är viktigt att projektgruppen präglas av människor som vill satsa på projektet, att samtliga är medvetna om att uppgiften är viktigare än enskildas prestige samt att det är en samarbetsvillig grupp. (Lindström-Myrgård, 2000)

Då det är ett företag eller exempelvis en stadsdelsförvaltning som skapar ett projekt kan det finnas en utmaning i att personerna som plockas in i projektet kommer från olika avdelningar och är vana vid sina egna vanliga arbetsgrupper och rollerna där samt arbetssättet. I projektet blir det en ny grupp med osäkra roller och under en begränsad tid ska det lösas uppgifter eller som i vårt projekt startas upp en verksamhet och det fordrar vissa karaktärsdrag hos medarbetarna för att detta ska fungera. Det krävs människor som respekterar varandras åsikter och kompetenser. Samarbetet blir viktigt samt förmågan att lyssna på varandra, ge både uppmuntran och kritik samt att våga ta itu med de konflikter som uppstår. (Lindström-Myrgård, 2000)

Referensgrupp Referensgruppen som stödjer projektledaren har ingen rätt att besluta något som sker i projektet. De som ingår i referensgruppen är personer som antingen är generellister eller specialister, det vill säga personer med en specifik kompetens. (Eriksson & Lilliesköld, 2007)

Personalgrupp

Vid nytillsättning av en personalgrupp uppstår det ofta en viss osäkerhet hos medarbetarna, då är det en fördel om gruppen har tidigare erfarenheter av grupputveckling för att minska eventuella konflikter. Nordberg (2002) nämner en del punkter som kan vara bra att tänka på vid samarbetet i en ny personalgrupp,

- Få till stånd en gruppidentitet
- Få fram en gemensam inställning till personalgruppens syfte samt effekter
- Varje medarbetare ska reflektera över vad hon/han får ut av medverkan i detta projekt
- Lyfta upp eventuella tvivel om projektet och även andra tankar som uppkommer där det råder en osäkerhet kring projektet

Personalgruppen ska bestå av människor som är oliktänkande, det är viktigt att människor inte är för lika för då avstannar projektet. En av de viktigaste sakerna i ett projekt, bland personalgruppen, är att det finns en drivning hos medarbetarna och motivation så att arbetet rör sig framåt och inte står stilla. Detta gör att det ställs krav på personalgruppen, det är nyttigt för att utvecklas på bästa möjliga sätt. Däremot krävs det att alla utgår från en gemensam ideologisk grund. (Nyström, 2009-11-16)

I arbetsgruppen är det viktigt med bra samarbete, ärlighet, tydlighet och respekt. Utan respekt för varandra kan det bli svårt att samarbeta. I ett föränderligt arbete som projekt är, måste medarbetarna förstå och vara öppna för alla olika tankesätt och åsikter som finns i gruppen. För att kunna samarbeta måste medlemmarna även kunna känna tillit till varandra; överenskomna moment ska naturligtvis följas. Sedan är det också viktigt med tydlighet; tydliga roller, ansvarsfördelningar, uppdrag och mål. Även i gruppen är det viktigt med att vara tydlig, genom en tillit till varandra är det lättare att genom rak kommunikation ventilera sina åsikter. Detta krävs både när det gäller positiv och negativ kritik. (Lindström-Myrgård, 2000) Detta nämner även Nordberg (2002), han menar att respekt, att ta ansvar, visa hänsyn och förtroendeingivande är egenskaper som medarbetarna bör ha för att nå ett bra samarbete och en fungerande personalgrupp. Det är även viktigt att lyssna på varandra och dela med sig av varandras åsikter. (Nordberg, 2002)

Projektmöten

Projektmöten ska hållas regelbundet under projektets gång, då det sker både beslutstagande och uppföljning på dessa möten. Mötena bör vara organiserade och följa den struktur som lagts upp från början. Det är viktigt att ha fokus på de väsentliga frågor som finns för att inte tappa tråden. Mötets dagordning sker med hjälp av en föredragningslista som skickas ut till medarbetarna innan mötet, för att ännu en gång behålla fokus bör denna lista följas.

Eriksson och Lilliesköld (2004) tar upp två checklistor som är lämpliga att följa, en inför mötet och en under mötet. Punkter som tas upp inför mötet är tid och plats, föredragningslista, kallelse till mötet, följ upp kallelsen och kom väl förberedd till mötet, följs dessa punkter kommer alla väl förberedda till mötet. De sex punkter som tas upp i checklistan under mötet är att utse en mötesordförande och en mötessekreterare, kontrollera föredragningslistan, låta alla få komma till tals samt stämma av vad som gjorts sedan förra mötet, gå igenom föredragningslistan och eventuella tillägg och till sist bestämma ny tid och plats för nästa möte. (Eriksson & Lilliesköld, 2004. s 48-49)

Arbetsmetod

Det är viktigt att veta vilken metod eller teori som arbetet ska utgå ifrån. I metoden ligger det även ett förhållningssätt, det är ett sätt att förhålla sig till sin målgrupp och deras problematik, exempelvis inom Minnesotamodellen ses missbruk som en sjukdom. Det går även att inspireras av olika metoder eller rent av att utveckla en egen metod i projektet. (Nyström, 2009-11-16)

Risikanalyt

I ett projekt kan det alltid ske oförutsedda händelser, både positiva och negativa, det borde därmed finnas ett arbetssätt för att möta dem. Miniriskmetoden är ett enkelt sätt att kontinuerligt identifiera risker, bedöma deras effekter samt upptäcka lämpliga åtgärder. I miniriskanalysen krävs det en processledare för att samordna den riskanalysgrupp som ska genomföra analysen. Denna ledare ska helst vara någon utomstående, detta för att det kan vara svårt att både "hålla" i mötet samtidigt som denne är en del av riskanalysgruppen. Riskanalysgruppen kan bestå av både medarbetare i projektet samt som experter utifrån kan medverka. Det väsentliga är att Använda sitt eget omdöme när gruppen sammansätts, det finns alltså inga bestämda regler för hur en sådan grupp ska sättas samman. (Eriksson & Lilliesköld, 2004)

Mötet för riskanalysen påbörjas med en presentation av deltagarna, sedan ska de gå in på målet till analysen men även ta upp saker som ej ska behandlas under riskanalysen. Under nästa del av mötet ska processledaren hålla deltagarna fokuserade på riskerna som finns, då deltagarna "brainstormar", vilket innebär att de skriver upp alla de risker som kan tänkas uppkomma under projektet. Efter att riskerna sammanställts ska de rangordnas mot varandra, detta görs enklast med hjälp av en riskmatris. Då kan sannolikheten att en viss risk inträffar ges ett värde mellan ett och fyra, beroende på hur hög sannolikheten uppskattas vara, där fyra innebär den högsta sannolikheten. Konsekvensen av en viss risk ska också ges ett värde mellan ett och fyra, där fyra innebär den mest allvarliga effekten på projektet. Varje risk har nu fått två siffror, en för sannolikhet och en för konsekvens, dessa två siffror ska sedan multipliceras. Då har samtliga risker fått ett så kallat riskvärde och kan nu rangordnas, ju högre värde desto större är risken. Efter att riskvärdet framkommit är det dags att analysera resultatet vilket innebär att minimera riskerna. Fokus bör ligga på de riskvärden över 10, vilket ofta innefattar de allvarligaste riskerna. Skälet är att det kan vara problematiskt att minimera alla risker och uppmärksamheten bör läggas på de mest allvarliga riskerna. När riskerna valts ut ska en åtgärdslista göras, denna påvisar åtgärd, väntat resultat, ansvarig för hantering av risken samt slutdatum för åtgärden. Dokumentation ska ske genomgående genom analysen. (Eriksson & Lilliesköld, 2004)

Uppföljning

"Uppföljning innebär att jämföra planerna, med vad som faktiskt blivit gjort vid en viss tidpunkt; de så kallade avstämningspunkterna."

(Nordberg, 2002. s 57)

Uppföljningar är något som sker med jämna mellanrum under projektets gång för att upptäcka avvikelser innan det gått för långt. Tidsavstämning är även något som bör göras regelbundet i projektet, för att kunna säkerställa huruvida tidsplanen följs eller ej. (Nordberg, 2002) Detta kan ske genom möten där samtliga personer i projektgruppen tillsammans med projektledaren stämmer av och kontrollerar att projektplan, budget, aktiviteter samt samverkan med andra aktörer följs som planerat. (Lindström-Myrgård, 2000)

Ett annat alternativ eller komplement till mötena är att använda sig av något som kallas statusrapport, detta är ett sätt att få fram projektets status, för att hålla reda på skillnaderna som uppstått jämfört med projektplanen. Nedan följer en mall över hur en sådan rapport ser ut;

1. Nulägesbeskrivning

- Vad har hänt sedan sist?
- Hur är nuläget?

2. Resursläget

- Kommentera hur mycket resurser projektet förbrukat och hur mycket som levererats.
- (I industriella projekt kommenteras även det ekonomiska faktureringsläget)

3. Problem/Åtgärdsförslag:

- Problem som ledningen bör känna till, samt åtgärdsförslag.

4. Risker/Åtgärdsförslag:

- Följ upp den riskanalys som är genomförd.
- Risker som ledningen bör känna till, samt åtgärdsförslag för att minska respektive risk.

5. Projektförändringar i förhållande till projektplanen:

- Det är här man dokumenterar ändringar i projektet och gör dessa formellt synliga. T.ex. tillägg, ändrad organisation, dokument som tillkommer/utgår, granskning som tillkommer/utgår.

Bilagor:

- Tidsplanen (eller milstolpeplanen)
- Resursplanen

(Eriksson & Lilliesköld, 2004. s 66)

Utvärdering

”Granska, bedöma och värdera resultatet av en viss verksamhet. Innebär att relatera inhämtad information till syfte och ambitioner med verksamheten.”

(Nordberg, 2002. s 18)

En utvärdering görs för att ta reda på vad som fungerar bra och vad som fungerar mindre bra i projektet. Detta är en process och ska helst påbörjas samtidigt som projektplanen, med andra ord i början av projektet. Startas utvärderingsprocessen i ett tidigt skede finns det i bakhuvudet när målen sätts, vilket leder till att målen kan bli mer utvärderingsbara. (Nordberg, 2002) Utvärdering är dock inget som måste göras när projektet avslutats, det kan även ske löpande under hela projektet (Nyström, 2009-12-10).

En av de viktigaste punkterna att tänka på när en utvärdering startas är att ställa sig frågan varför utvärderingen ska göras, innan den frågan har besvarats är det svårt att utvärdera något över huvud taget. Ytterligare en viktig punkt att tänka på vid en utvärdering är att resultatet ska kunna bli användbart i den framtida verksamheten samt andra projekt, då det handlar om att ge feedback och ge alternativa förslag till framsteg. (Nordberg, 2002)

Då utvärdering även handlar om att på saklig grund göra en kritisk granskning av projektet bör inte projektmedlemmarna vara delaktiga i utvärderingen, eftersom de personerna oftast ser på projektet ur ett gemensamt perspektiv. (Lindström-Myrgård, 2000)

När en utvärdering inleds samlas information in för att sedan analyseras och tolkas. Det görs för att resultatet ska värderas och de alternativa förbättringarna ska utformas, sedan avslutas utvärderingen med en rapport. Några frågor som kan funderas över under utvärderingen är om ambitionerna nåddes, vad krävdes i form av ekonomiska resurser, personal och lokaler etcetera, samt om målen och syftet uppfylldes. (Nordberg, 2002)

Författarna menar att löfte om utvärdering många gånger kan ges på grund av att det hjälper projektet att framstå som tillförlitligt och osäkra aktörer kan övertalas att stödja projektet. Men då en utvärdering utförs på basis av de här otydliga och undanhållna skälen, riskerar utvärderingen att inte göra någon nytta utan görs enbart för sakens skull utan att resultatet av den kommer till användning. (Parmander, 2005)

En annan anledning till att utvärderingens resultat inte kommer till nytta är att utvärderingar oftast besvarar fel frågor. Utvärderingar handlar många gånger om huruvida projektet varit lyckat eller inte och frågor ställs inte angående projektets genomförande, alltså hur det lyckade eller misslyckade resultatet erhållits. Dock menar författarna att detta håller på att förändras och idag är utvärderingar något mer komplexa. (Parmander, 2005)

Projektrapport och avslut

Projekt ska som nämnts tidigare ske under en begränsad tid, därmed bör ett avslut också planeras in. För att detta verkligen ska ske kan det vara en idé att redan i projektplanen framföra hur avslutet ska gå till samt hur projektrapporten ska se ut. Till exempel kan avslutningsseminarier vara ett bra sätt, där det även finns en chans att få fram erfarenhet som fått och som kan finnas med i den avslutande projektrapporten. (Lindström-Myrgård, 2000) Projektet ska avslutas med en rapport som tar upp vad som blivit gjort i projektet, om syfte och mål har uppnåtts. Rapporten ska överlämnas till både uppdragsgivaren och bidragsgivarna för att de ska se hur projektet har förflutit samt det resultat som framkommit. (Nordberg, 2002)

Projektrapporten bör ha två delar; en redovisningsdel och en ekonomisk del. I den redovisande delen ska det som skett och anledningen till det framkomma redovisas samt hur de olika metoderna har fungerat, både vad som har och vad som inte har fungerat. Den ekonomiska delen ska innehålla både en resultatredovisning samt en budgetjämförelse. Något som även bör vara med i rapporten är avvikelser som uppkommit under projektets gång och en orsaksredogörelse. (Nordberg, 2002)

I Eriksson & Lilliesköld (2004) presenteras ett exempel på hur en rapport kan se ut, samt sex avsnitt som bör ingå. Rapporten bör börja med en sammanfattning av projektets resultat, de delar som varit kritiska samt dess inverkan på projektet. Det bör även framgå om det uppstått skillnader mellan det planerade projektet och det slutgiltiga resultatet vad gällande tid, budget och resultat, samt hur dessa framställts. Andra delen av rapporten är en uppföljning av projektets mål, både de som uppnåtts samt som inte har uppnåtts. Det ska även framgå om det finns ytterligare arbete i projektet eller något framtida projekt. Tredje delen av rapporten är den viktigaste, här ska erfarenheterna

reflekteras och dokumenteras. Frågor som kan ställas i denna del är *vad gick bra i projektet och varför?* samt *vad hade kunnat göras bättre?* (Eriksson & Lilliesköld, 2004, s 72). Det fjärde avsnittet är en summering av tid- och resursplanering. Här ska det framgå vilka delar som har följt tidsplanen, vilka som inte gjorde det eller rent av inte ingick i den ursprungliga planeringen. Det femte avsnittet är övriga kommentarer som kan innehålla projektledarens synpunkter om projektet, till exempel vad gällande arbetsmetoder, administration och dokumentation. Det sista avsnittet är för de eventuella bilagor som kan finnas. (Eriksson & Lilliesköld, 2004)

Den nyinstitutionella organisationsteorin

Den nyinstitutionella organisationsteorin är en teori som betonar att organisationer bör anpassas till omvärlden eftersom detta är något som kontinuerligt påverkar organisationen. I omvärlden finns det kulturella normer och värderingar som på olika sätt kommer in i organisationen och påverkar den i det fördolda. Detta kan exempelvis yttra sig i form av ledningsstil, handböcker eller regler. (Svensson & von Otter, 2001)

Enligt teorin kan det uppstå en besvärlig relation mellan organisationen och omvärlden, eftersom det i omvärlden finns förväntningar på organisationen eller projektet och det kan vara riskfyllt och påverka trovärdigheten negativt om organisationen väljer att frånga dessa förväntningar och inte ta de till sig. För att kunna utvecklas och överleva kan det dessutom ibland vara viktigare att uppfylla omgivningens krav än att resultatet blir tillfredsställande. För att kunna handskas med detta komplicerade förhållande till omvärlden är projektarbete ett sätt för organisationerna att arbeta och projektet blir därför vad omvärlden vill och kräver. (Svensson & von Otter, 2001)

För att en organisation ska kunna utvecklas och överleva fordras det att förändringar sker kontinuerligt. Det krävs ett förhållningssätt som främjar samspel med omvärlden, anpassning till andra aktörers intresse och en förståelse en förändrings bakgrund och orsak. De organisationer som kan hantera den osäkerhet som finns inom systemet lyckas bäst, enligt teorin. I ett öppet och levande system krävs det ett långsiktigt tänkande och ett nätverk som tillsammans arbetar för en utveckling, det krävs en inblick i och uppfattning om situationen som organisationen befinner sig i. (Svensson & von Otter, 2001)

VÅR PROJEKTIDÉ – ETT EFTERVÅRDSPROJEKT FÖR HEMLÖSA KVINNOR

Idén för detta projekt riktar sig till hemlösa kvinnor som genomgått en missbruksbehandling. Det finns många brister inom dagens eftervård och visionen är att ge dessa kvinnor en chans att integreras i samhället igen.

Projektet kommer utföras på ett hem där kvinnorna är bosatta under den period då egen bostad inte finns. På hemmet är det kvinnorna själv som sköter de vardagliga sysslorna, som matlagning, städning och tvättning. Dessa sysslor kan till en början vara svåra för en del kvinnor då de inte levtt ett vardagligt liv under lång tid. Det kommer inte finnas någon personal på plats under natten, dock kommer det finnas en jourtelefon så att

kvinnorna kan kontakta någon i personalen dygnet runt. Detta på grund av att kvinnorna ska få en känsla av tilltro från personalen samt få en chans att bevisa att de klarar av en sådan situation. Det är trots allt en frivillig eftervård.

En viktig utgångspunkt i förhållningssättet för detta projekt är att personalgruppen som jobbar i projektet inte utgår ifrån att klienten inte klarar av att lösa något på egen hand. Skulle det visa sig att klienten inte klarar av att lösa sina problem på egen hand finns personalgruppen där och hjälper till men de utgår alltid från att klienten har förmågan att klara av saker på egen hand.

Förhoppningen är att kvinnorna ska få möjligheten att finna någon form av sysselsättning, bostad samt socialt nätverk. Den tänkta tidsramen för dessa kvinnor i projektet är så länge behovet finns men längst ett år. Har målen inte uppnåtts efter ett år är kvinnorna med ganska hög sannolikhet inte tillräckligt motiverade för en förändring.

Projektplan

Som det tidigare har nämnts är projektplanen något som ska ges ut till intressenter, den ska ge en bild över hur projektet ser ut och poängen med det. En sådan plan görs även för att kunna få så bra förutsättningar som möjligt samt för att få klarhet i vad projektet vill åstadkomma. De första sex månaderna kommer i vårt projekt att gå till planering, för att ha en så bra grund som möjligt att stå på och kunna luta sig mot när och om problem uppstår. Projektiden för detta projekt har förhoppningen att landa på tre år för att sedan leda till en ordinarie verksamhet. Nordberg (2002) tog upp att i en projektplan finns det vissa delar som ska framgå; förord, inledning/bakgrund, problemområde och avgränsning, syfte, mål, metod, medel, genomförandeplan, organisation, tidsplan, kalkyl och finansiering (Nordberg, 2002. s 27-28)

Projektets tillvägagångssätt

Projektet har en privat grund, det vill säga att det inte finns någon uppdragsgivare, utan startas upp av privata personer (Författarna till detta examensarbete – Anja Hansson och Therese Jönsson) och utgår därmed inte från kommun eller landsting. Däremot kan socialtjänsten tänka sig vara en indirekt uppdragsgivare eftersom det är till största del de som köper upp platserna i efterbehandlingen (Nyström, 2009-12-10). Nedan kommer projektets start, genomförande och utvärdering att presenteras.

Målgrupp

Målgruppen i projektet är hemlösa kvinnor med missbruksproblematik som genomgått en missbruksbehandling. Denna målgrupp är vald utifrån det resultat som gavs i uppsatsen *Brister i behandling och eftervård – inom missbruksvården* (2009), uppsatsen uppvisade brister i kvinnornas eftervård.

Syfte

Syftet med projektet är att kvinnorna ska få en fortsatt hjälp efter sin behandling samt hjälp till en behagligare tillvaro. Detta ska ske genom bostad, någon form av sysselsättning samt hjälp till att skapa ett nytt socialt nätverk – en samhörighet. Dessa kvinnor förtjänar en chans att bli integrerade in i samhället igen och det är något detta projekt ska hjälpa kvinnorna med.

Mål & Effekter

De inriktningsmål som finns i projektet är att kvinnorna ska integreras i samhället, få den respekt och samhörighet som de tidigare haft. Detta uppnås dels genom effektmålen som är de som nämnts tidigare bostad, någon form av sysselsättning och ett socialt nätverk. Och dels genom produktionsmålen vilket liknar ett schema där tidsramar sätts upp för olika delmål. Som nämnts tidigare är det viktigt att vara realistisk när mål sätts upp i en verksamhet.

Som kan utläsas ur det ovanstående stycket är visionen att dessa kvinnor ska få en acceptans i samhället, de ska kunna känna sig stolta samt återfå en god självbild.

Ekonomiska resurser

Det är även viktigt att välja ut ”rätt” finansiärer som även de vill nå bästa möjliga resultat och inte enbart har ett vinstintresse, då Kjell Nordberg (2002) nämner att de flesta finansiärer har ett vinstintresse. Det är viktigt att ha finansiärer som står för samma vision som projektet står för.

Budget I definitionen av projekt framkommer det att en egen budget måste finnas för att ett projekt ska kunna startas upp. Projektbudgeten kommer ingå i presentationen som ska ges till eventuella finansiärer, då de ska få vetskap om vad de bidrar till.

I en projektbudget ingår kostnader för lokal, mat samt personalkostnader såsom löner. Det är då en nödvändighet att göra upp en bra resursram för varje år, så att ekonomin följer den ursprungliga ekonomiska handlingsplanen. (Wisén & Lindblom, 2004) Det är projektledarens roll att följa upp med ekonomin, detta görs med hjälp av bokföring och budgetrevidering.

Utöver bidragen finansieras projektet med hjälp av att exempelvis socialtjänsten betalar för platserna då de placerar klienter där. Denna avgift täcker då en del av kostnaderna.

Ansökan om pengar Som nämnts tidigare är det viktigt att hitta finansiärer som kan dra nytta av projektet, vars eget arbete gynnas av resultaten som projektet ger. Exempel på sådana finansiärer till denna projekttid är Allmänna arvsfonden, Kriminalvården, Folkhälsoinstitutet, Brottsoffermyndigheten, kommun och landsting.

Samtliga av dessa förslag på finansiärer har något att vinna på att detta projekt startas upp, med ett undantag, Allmänna arvsfonden, då det är en fond där vem som helst kan ansöka om bidrag. Kriminalvården tjänar på detta i längden då dessa kvinnor kommer bort från gatan och det kriminella liv de en gång levde. Detsamma gäller brottsoffermyndigheten då dessa kvinnor blir utsatta för mycket våld när de befinner sig på gatan. Vad gäller Folkhälsoinstitutet arbetar de för att nå god hälsa och ett samhälle fritt från narkotika och våld samt att alla ska ha lika stor inflytanderätt oavsett livssituation (FHI, 2009-12-10). Genom att dessa kvinnor får chansen att återfå en acceptans och stabil livssituation samt förblir fria från missbruk gynnar detta projekt även Folkhälsoinstitutet. Både kommun och landsting får ut något av att detta projekt startas upp för att det ligger i deras intresse att ombesörja alla invånare.

Tanken är att ansöka om bidrag under en projektperiod om tre år, för att därefter utvärdera om det projektet är något som kan övergå till en fast verksamhet. På tre år kan

en uppfattning fås om hur projektet kan komma att fungera som en fast verksamhet (Nyström, 2009-11-16).

Miljö

Kvinnorna behöver en miljö utan direktkontakt med aktiva missbrukare. De behöver känna att de lever i en trygg miljö där de kan slappna av och inte konstant behöver vara ”på sin vakt”. (Hansson & Jönsson, 2009) Därför är en avskild miljö mer lämplig för dessa kvinnor, så att de kommer ifrån aktiva missbrukare som finns runtomkring dem. Det är viktigt att det är en plats där även ett socialt nätverk kan skapas och arbetsmöjligheterna är större, alltså inte i städer eftersom de är alldeles för stora och anonyma. Som det framgick i b-uppsatsen (Hansson & Jönsson, 2009) behöver kvinnorna komma ifrån den plats de levde i under sitt eget missbruk. Några kvinnor kommer ursprungligen från andra platser i Sverige och har på senare år flyttat ner till Malmö, det kan därför vara bra att försöka återfå kontakter i sin hemstad/by (Hansson & Jönsson, 2009).

Nätverka/Samverka

Att nätverka innebär att samarbeta med verksamheter och organisationer som vill se att projektet lyckas, då även de har ett intresse i framgången. När ett projekt lyckas är det inte enbart den enskilda organisationen som främjas utan dennes samarbetspartners vinner även på att ha en partner som är framgångsrik. Lämpliga samarbetspartners för detta projekt kan vara socialtjänsten, prostitutionsgruppen, kriminalvården samt frivilliga organisationer såsom Röda Korset. Det är lämpligt att ha någon på vuxenheten i varje stadsdel i Malmö kommun, då det är de som kommer ansöka om platserna i projektet. Prostitutionsgruppen känner ofta många av dessa kvinnor väl från gatan och har då redan skapat bra kontakter med dem. Denna kontakt kan vara bra att bibehålla då prostitution har varit en stor del i många av dessa kvinnors liv. Kriminalvården bör även vilja samarbeta då det finns en chans att minska risken för att dessa kvinnor hamnar på en anstalt. Projektet kan även ta emot kvinnor som utslussas från anstalten om de genomgått en behandling där och om socialtjänsten godkännt deras plats på efterbehandlingen. Röda Korset som en frivillig organisation delar projektets humanistiska synsätt och bör då vara villiga att samarbeta. Genom att vara delaktiga i självhjälpsgrupperna som exempelvis igångsättare (förklaras nedan).

Arbetsförmedlingen och lokala hyresvärdar är två andra organisationer som projektet skulle kunna gynnas av genom en kontakt. Arbetsförmedlingen skulle kunna hjälpa till att finna sysselsättning för klienterna och lokala hyresvärdar skulle kunna vara till hjälp när det gäller att finna boende.

Personalgrupp

Ett lämpligt antal i personalgruppen är två stycken det första året, då tanken är att ta in fem kvinnor under detta år. För att sedan utvidga projektet till 10 kvinnor och tre anställda det andra året och 15 kvinnor och fyra till fem anställda det tredje året.

Vem gör vad i projektet?

I detta projekt finns det ingen uppdragsgivare då det är Anja Hansson och Therese Jönsson (författarna till detta examensarbete) som ska starta upp det i privat regi. Hansson och Jönsson är ensamma i projektet under det första året och intar då uppdragsgivarens, styrgruppens och projektledarens roll samt de uppgifter som ingår. Däremot kommer en referensgrupp finnas till hands som kommer att bestå av personer

ur nätverket. De kommer stötta Hansson och Jönsson i deras arbete och kommer även bistå med specifika kompetenser.

Hansson och Jönsson har då ansvaret för hela projektet, de ansvarar för att en projektplan skapas och följs, uppföljning sker samt hålla eventuella intressenter uppdaterade. De är de enda med beslutsfattare. Rollerna kommer att förändras allteftersom det tillkommer fler i personalgruppen.

Personalgruppen ska bestå av två stycken socionomer under det första året. Under det andra året tillkommer det en behandlingsassistent med erfarenhet av både lösningsfokuserad och upplevelsebaserad metod. Det tredje året behövs två extra i personalen, som har erfarenhet av missbruksarbete, då planerna är att ha 15 stycken klienter i projektet. Det kan lämpligen finnas någon i personalgruppen som har arbetat på antingen arbetsförmedlingen eller boendeenheten, då sysselsättning samt bostad är två väsentliga delar i projektet. Alla i personalgruppen ska ha en humanistisk värdegrund för att kunna medverka i detta projekt. De ska även arbeta utifrån samma utgångspunkt det vill säga upplevelsebaserad metod, detta innebär att *"få människor att tänka till och hitta den inre kunskapen"* (Fehland & Nyström, 2009. s 11).

Personalgruppen kommer att vara könsblandad då det är viktigt att visa kvinnorna att det finns bra män, män som går att lita på. Samt att göra boendet mer realistiskt, då det inte enbart finns kvinnor i omvärlden. Många av dessa kvinnor kan ha en dålig erfarenhet av män och det är då viktigt att visa att det går att ha en "normal" relation till män. Det är viktigt att sätta ihop en grupp människor som är oliktankande för att få olika tankesätt, perspektiv samt få en drivning framåt (Nyström, 2009-11-16), det är däremot viktigt att jobba utefter samma värdegrund så att alla arbetar mot samma mål.

Som nämnts ovan kan frivilliga organisationer vara delaktiga i projektet på så vis att de kan stötta kvinnorna som ingår där samt att de kan hjälpa till i självhjälsgruppen.

Arbetsmetod

Projektet kommer inte att bedriva någon behandling då kvinnorna redan har genomgått en behandling när de kommer till denna eftervårdsverksamhet. Men i bemötandet av kvinnorna ska det finnas ett lösningsfokuserat tankesätt och en syn på kvinnorna och deras livssituation som stämmer överens med en humanistisk människosyn. Det kommer även att tillämpas självhjälsgrupper och en upplevelsebaserad metod.

Minnesotamodellen är en känd och vanligt förekommande behandlingsmetod i dagens samhälle, den fungerar för somliga men långt ifrån alla. Därför bedöms den inte vara en lämplig metod att använda i detta projekt, till den här målgruppen. Som det framgått i arbetet finns det inte någon sjukdomssyn på missbruk i projektet vilket leder till att Minnesotamodellen inte är tillämpningsbar i projektiden.

Lösningsfokuserat arbete Lösningsfokuserat arbete innebär att fokus ligger på lösningar snarare än på att analysera och diskutera problemet, dessa delar ska hellre ignoreras. Många gånger läggs det ner mycket tid och resurser på problemet och inte alls lika mycket när det gäller att finna lösningar. Inom det lösningsfokuserade arbetet är det de fungerande delarna som ska studeras, det torde alltid finnas något som fungerar även i de svåraste fallen. Ligger då fokus på dessa fungerande moment är det något som redan finns inom personen och det är lättare att upprepa dessa än att lära sig ett helt nytt

sätt att tänka. Eftersom detta arbetssätt även bör vara kortvarigt syns resultat fortare samt kräver en mindre ansträngning och detta kan i sin tur vara en motivation till att fortsätta detta framgångsrika arbete och förändra mer. (SFBTA, 2009-12-01)

En behandling som sker med denna lösningsfokuserade metod sker genom samtal och diskussion, antingen individuellt eller gruppvis. Behandlaren bör vara försiktig när det gäller att ge råd och anvisningar angående problemet, av den orsaken att det är klienten själv som ska komma fram till beslut och idéer. (KBT&LF, 2009-12-09)

Det lösningsfokuserade arbetet bygger på fyra stycken principer eller grundregler.

1. De delar som fungerar behöver inte åtgärdas därmed ska arbetet inriktas på andra delar.
2. Som nämnts tidigare är det de fungerande delarna som ska utforskas och utvecklas.
3. Fungerar inte ett arbetssätt är det viktigt att ändra arbetssättet och pröva nya vägar.
4. Skulle det vara så att arbetet går långsamt kan det bero på att klienten av någon anledning inte är intresserad och engagerad, då bör arbetet avstanna och kontrolleras. (Solution focus. 2009-12-09)

Av den orsaken att arbetet går ut på att finna lösningar anses diagnoser vara överflödiga, eftersom en diagnos inte medverkar till att finna en lösning. Detsamma gäller huruvida problemet klassificerats som en sjukdom, för det lösningsfokuserade arbetets skull är det oväsentligt men det kan komma att få utrymme ifall klienten själv ser det som en sjukdom. (KBT&LF, 2009-12-09)

I grunden handlar detta arbetssätt om att varje människa själv har förmågan att finna lösningar i sitt liv. Det är ett nytt sätt att kommunicera och anledningen till att lösningsfokuserat arbete skulle passa bra i detta projekt är det faktum att arbetssättet fungerar bra inom ett förändringsarbete. Detta beror på att *”det skapar en känsla av delaktighet, ökat ansvar och ett delat ansvar”* (Solution focus. 2009-12-09)

Självhjälpsgrupper

”En självhjälpsgrupp är en mindre, deltagarstyrd samling människor som regelbundet samlas för att bearbeta gemensamma problem genom ömsesidigt stöd och ömsesidig hjälp”.

(Magnusson, 1997. s 22)

I en självhjälpsgrupp är där en gemenskap hos människorna som deltar, alla har liknande erfarenheter kring ämnet som tas upp i gruppen. (Magnusson, 1997) Syftet med gruppen är att dela gemensamma erfarenheter snarare än att enbart diskutera. (Essén, 2003) Det blir en stark samhörighet och handlingsutrymmet är stort hos samtliga i gruppen då det inte styrs av någon ledare (professionell) utan sätts igång med hjälp av en så kallad igångsättare. Det är någon som sätter igång gruppen och ska få alla att känna sig välkomna, kan även liknas med en värdinna på en tillställning. Några av uppgifterna som tillhör rollen som igångsättare är; skapa en god stämning, lyssna, komma med alternativa regler och ramar, få gruppen att börja tala, förhindra småprat, se till att alla kommer till tals och se efter det praktiska. I det stora hela ska en igångsättare kunna ge vägledning utan att ta sig an en ledarroll. (Magnusson, 1997)

Något som är vanligt hos utsatta människor som till exempel vår målgrupp är att de tror oftast att de är ensamma om att känna och tycka som de gör, detta visar sig vara fel när de träffas i självhjälpsgruppen. Där får de en samhörighet och kan då förstå att de inte är ensamma, det finns andra som förstår dem. Det är en grupp kvinnor som befinner sig i likartade situationer och då skapas en känsla av trygghet och bekräftelse, det vill säga att känslan av ensamhet försvinner. (Magnusson, 1997) Finns det en självhjälpsgrupp bör ”tron på människors egen rätt och förmåga att styra sina liv” (Magnusson, 1997. s 10) dominera, eftersom tanken med en sådan grupp är självhjälp.

Några resultat som är vanliga i grupper är högre livskvalitet, mod till förändring och personlig utveckling. Det är även vanligt att relationen till familj och vänner förbättras efter deltagande i gruppen. (Magnusson, 1997) I vårt projekt kommer självhjälpsgruppen att vara ett bra komplement (Essén, 2003) till den övriga verksamheten, då både lyhördheten och öppenheten bland kvinnorna förbättras. Förståelsen för att människor är olika och har olika tankar är även en viktig kunskap i en sådan grupp. (Magnusson, 1997)

Upplevelsebaserad metod En av grundtankarna i upplevelsebaserad metod är att lära sig sin egen sanna kärna genom att få bukt på det invanda tankemönstret som finns hos en och därmed förstå sig själv bättre. Upplevelsebaserad metod är ett förändringsarbete och handlar om kontinuerlig reflektion över sig själv, reflektionen ska ske utifrån kvinnans egen situation och bakgrund. Detta är ett sätt att lära sig träna på den roll som ska intas som en självständig person, genom att se sig själv som ett verktyg. Ett beteende kan förändras genom att en person får kunskap om vad som styr de underliggande värderingarna och normerna som i sin tur styr ett handlande eller beslut. (Fehland & Nyström, 2009)

Kvinnorna i projektet kan ses som en resurs för varandra där samtliga medlemmar är viktiga och tillsammans kan kvinnorna komma fram till svaren, detta gör att metoden kan kombineras med självhjälpsgrupperna. Där ska som nämnts tidigare, en grupp kvinnor tillsammans och utan ”professionella” byta erfarenheter. (Fehland & Nyström, 2009)

Personalgruppen ska kunna skapa relationer genom känslor (den emotionella intelligensen). På så sätt ska en sorts demokrati med både samverkan och delaktighet skapas. Personalgruppen kommer att bli erbjuden en kurs i upplevelsebaserad metod för att lära sig det tankesätt som fordras för att nå ett gemensamt arbetssätt så att samtliga arbetar utifrån samma utgångspunkt. (Fehland & Nyström, 2009)

Margareta Fehland & Manora Nyström (2009) ger förslag på diverse övningar som kan användas i arbetet med olika grupper. Ett par exempel på bra övningar till detta projekt är *Vilka egenskaper tillför jag gruppen* samt *Mina goda egenskaper*. Den första övningen är bra att använda sig av i självhjälpsgruppen. Den går ut på att ta reda på hur människor runt omkring uppfattar den enskilda kvinnan samt de egenskaper som visar sig hos henne. Om samtliga gruppmedlemmar gör detta konstrueras olika roller, vilket leder till ett förhållningssätt gentemot de andra. Den andra övningen, *Mina goda egenskaper*, handlar om att framhäva de positiva egenskaper som kvinnorna bär på. Detta kan hjälpa kvinnorna att finna sin självkänsla samt förstärka självförtroendet, så att de kan möta framtida hinder på ett bättre sätt. (Fehland & Nyström, 2009)

Humanistisk värdegrund Humanism är ett synsätt där människan sätts i centrum, där hennes människovärde och självständighet är viktiga. Det är en människosyn som grundas på FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna, där artikel 1 lyder

*”Alla människor äro födda fria och lika i värde och rättigheter.
De äro utrustade med förnuft och samvete och böra handla
gentemot varandra i en anda av broderskap”.*

(Wikipedia, 2009-12-12)

Humanismen menar att alla människor har en förmåga för empati, att leva sig in i andra människors situationer samt att samvete gör oss till moraliska personer. Alla människor står till svars för sina handlingar och är fria att skapa sina egna liv med mål och mening. (Humanism, 2009-12-12)

*Risikanaly*s

Som nämnts tidigare ska det i en riskanalys framkomma vilka olika risker som projektet kan komma att stå inför. Risker som skulle kunna finnas för projektet är att socialtjänsten inte vill att deras klienter ska skrivas in på boendet, att det är för dyrt eller att klienterna själv inte är intresserade av projektet. Detta medför att det inte tillkommer några klienter, vilket gör projektet meningslöst. Det är då även viktigt att projektet synliggörs och uppmärksammas av socialtjänsten och den tänkta målgruppen, har detta inte gjorts tillräckligt effektivt kan informationen om det nya eftervårdsalternativet ha missats av dem vilket också kan resultera i att det inte tillkommer klienter.

En annan risk som kan uppstå är att det inte finns utrymme för en samverkan hos våra tänkta samarbetspartners, vilket kan bidra till att det inte finns något nätverk. Detta nätverk är viktigt för att nå ett så bra resultat som möjligt, genom att samverka kan klienterna få den bästa möjliga hjälpen och assistansen.

Vad gäller den ekonomiska delen kan det uppstå en risk när det kommer till att finna bidragsgivare. Skulle det inte finnas någon som är villig att bidra med ekonomiska resurser kan det krävas ett privat lån, då den enda ekonomiska resursen kommer från socialtjänsten när de väljer att placera en kvinna på projektets boende. Detta hjälper inte vid uppstartandet av projektet.

Uppföljning & Utvärdering

I projektet kommer det ske en löpande uppföljning för att tidigt kunna upptäcka eventuella brister i arbetet samt för att undersöka huruvida tidsplaner följs. Uppföljningarna som sker kommer även att skickas till de finansiärer som bidragit till projektet för att skapa en bra samverkan och få dem att känna sig mer delaktiga i projektet.

Efter ett år kommer en första utvärdering ske för att se huruvida mål och syfte uppfyllts, för att undersöka ifall kvinnorna verkligen fått den hjälp och det stöd som projektet hade för avsikt att bistå med. Utvärderingen avslutas med en rapport som ska ges ut till alla bidragsgivare för att de ska se vad deras pengar gått till och hur resultatet har blivit.

Eftersom utvärderingen sker först efter ett års tid, kommer en kontinuerlig dokumentation formad som en statusrapport att ske genom hela projektperioden.

Dokumentationen tillsammans med uppföljningen kommer att fungera som ett underlag för utvärderingen.

Parmander (2005) nämner tre olika utvärderingar som fokuserar på olika delar av ett projekt. Det handlar om mål- process- och interaktiv utvärdering. Som det går att utläsa ur namnet fokuserar målutvärderingen på mål och resultat, det handlar om att mäta och kontrollera målen, det är en kvantitativ metod. Här ignoreras själva genomförandet då det enbart anses vara ett utförande av ett beslut som tagits i projektet.

Processutvärderingen fokuserar snarare på själva genomförandet och processen i projektet. Det som undersöks är ifall processen har varit bra, även arbetssättet bedöms. I den sista utvärdering, interaktiv utvärdering, handlar det om att intressenter ska delta i utvärderingen. Det är intressenterna som ska undersöka det som de anser viktigt och utifrån deras eget perspektiv. (Parmander, 2005)

I vår projekttid skulle det vara önskvärt med en kombination av dessa tre utvärderingsformer. Eftersom det är målen som styr projektet är det viktigt att dessa uppfylls och utvärderas, men processen dit kan vara lika viktig; på vilket sätt har målen uppfyllts och vilka arbetssätt är det som fungerar för vår målgrupp. Eftersom utvärderingarna är tilltänkta att användas i framtida verksamheter och projekt är det viktigt att genomförandet och arbetssättet dokumenteras. Eftersom projektet rör socialt arbete där det kan ingå en del samverkansaktörer kan en interaktiv undersökning också vara användbar. Då handlar det om att samverkansaktörernas egna intressen får styra utvärderingen, exempelvis kan en organisation som projektet samverkat med, som Röda Korset, få svar på om projektets arbete assisterar dem och deras eget arbete för målgruppen.

FÄLLOR, MISSAR OCH PROBLEM I ETT PROJEKT

Det uppstår även problem inom projektarbete och då är det viktigt att projektledaren tar tag i problemen direkt och inte ignorerar dem. Det är denna person som har i uppgift att vid problem få med sig samtliga medarbetare för att lösa det, det är viktigt att se det som en utmaning och en naturlig del av projekt. Det är även viktigt att projektgruppen lär sig något av problemen eller misstagen, annars kommer samma problem återkomma vid ett flertal tillfällen. Problemlösningen borde även bli en del av den teambildning som personalgruppen bör ha. (Börjeson & Lisiderius, 1998)

Enligt en enkätundersökning gjord av Börjeson och Lisiderius (1998) bland projektledare kunde de vanligaste problemen som återkom i ett projekt hänföras till bristen på tydlighet, kommunikation och realism. Delar som kunde orsaka problem var att rollerna som fanns i projektet inte var tydliga, att medlemmarna inte alltid visste vad deras egen uppgift var eller vilket ansvarsområde de hade. Om kommunikationen inom projektet är otydlig kan det också uppstå problem, blanda annat kan det orsaka problem med förankring och ge ett revirtänkande. Sedan är det även viktigt att projektet och dess medlemmar inte är för optimistiska, det måste finnas en verklighetsanknytning. Då medlemmar är alldeles för optimistiska blir det lätt problem när det gäller resurser vad

gäller personal, tid och ekonomi. Detta är delar som projektet måste se realistiskt på. (Börjeson & Lisiderius, 1998)

Det finns delar och moment som kan hjälpa till att hantera eller motarbeta misstag och fallgropar. Bland annat kan en bra kommunikation och löpande kontroll upphäva effekten av eller tidigt påträffa eventuella brister i projektet. Tydliga mål gör arbetet lättare och ökar möjligheten att arbeta för samma mål. Otydliga mål ger ett utrymme för eget tolkande vilket kan medföra att projektets medlemmar arbetar för olikartade slutmål. (Börjeson & Lisiderius, 1998)

Som nämnts tidigare kan roller och ansvarsområden och uppdelningarna av dessa orsaka problem. Klargörs däremot dessa tidigt i projektet motverkas risken för missförstånd vad gäller arbetsuppgifter och ansvar. Kontroll av projektets kvalitet är även ett moment som kan hjälpa till att motverka problem, bra kvalitet bör vara något som samtliga i projektet ska arbeta för. Då det finns en beställare eller liknande är det viktigt att det finns en fungerande dialog mellan denne och projektet. Som nämnts tidigare återfinns problem även inom projekt och då är det viktigt att detta kan diskuteras med beställaren när det sker. (Börjeson & Lisiderius, 1998)

I detta projekt skulle socialtjänsten kunna ses som beställare då det oftast är den som finansierar klienternas plats på boendet. Då är det naturligt att projektmedlemmar och socialtjänsteman för en dialog om exempelvis behov hos klienten. Målen med projektet är även viktigt, och det kan orsaka problem om de inte är tydliga. Klientgruppen är som sagt hemlösa kvinnor med missbruksproblematik och olika mål ger olika effekter. Handlar projektet om att kvinnorna på längre sikt ska få egen bostad eller är det kortsiktiga mål det handlar om, där kvinnorna kan få en fristad och få andas ut. Detta är två olika mål som fordrar olika arbetssätt och är det inte tydligt vad målet är finns risken att arbetet inte blir effektivt eftersom arbetet har skett mot två olika mål.

De vanligaste misstagen som begås

Börjeson och Lisiderius (1998) har listat ett par vanliga problemen och missarna som görs i ett projekt. Nedan kommer dessa att presenteras.

Det första misstaget som nämns har tagits upp tidigare, nämligen målen. Det är viktigt att målformuleringen arbetas igenom och verkligen visar på vad som ska göras eller förbättras, detta ska sedan användas som en vägledning i arbetet. Då målen är otydliga eller obegripliga kan det uppstå problem, det kan exempelvis vara så att beställaren förutsätter en viss effekt och då detta inte presenteras uppstår besvikelse. Inom projektgruppen kan det uppstå konflikter då medlemmar inte fullt ut förstår vad det är som ska ske eller uppnås. (Börjeson & Lisiderius, 1998) I den presenterade projektiden är målen klara, det handlar om att integrera de hemlösa kvinnorna, att hjälpa dem att få en behagligare tillvaro, återfå en självrespekt samt få bostad, sysselsättning och ett socialt nätverk.

Nästa problempunkt har även den redan berörts något, nämligen roller och ansvar och behovet av att dessa är klargjorda. Det måste tidigt i projektet vara klargjort vem som gör vad och har ansvar för vilken del. Enligt författarna bör projektgruppen hållas liten, för att motverka att för många personer befinner sig i projektet och att det då finns fler personer som kan vara oklara över sin egen roll. (Börjeson & Lisiderius, 1998)

I de fall då projekt har startats upp för fort uppstår det lätt problem vad gäller projektets uppläggning där medlemmarna exempelvis inte har klart för sig vad problembilden är. För medlemmarna i projektet är det viktigt att mål, arbetssätt, metoder och liknande är tydliga och att projektet är genomtänkt. Några viktiga punkter att gå igenom är skälen till varför projektet startades upp och eventuell nytta med det, initiativtagarna och deras intresse i projektet samt eventuella motståndare och deras intressen. (Börjeson & Lisiderius, 1998)

En annan aspekt som nämnts tidigare är realism, det är viktigt att en realistisk tidsplan sätts upp, ofta finns det både tidsoptimister och tidspessimister i en projektgrupp. Projektledaren bör se kritiskt på tidsplanerna, se om de verkligen är realistiska. De kritiska momenten måste upptäckas eftersom de kan försena resten av projektet. (Börjeson & Lisiderius, 1998)

När ett projekt ska startas upp är det viktigt med en viljestark projektledare. Det kan orsaka problem att ha en svag projektledare som inte vågar ställa krav på beställaren eller uppdragsgivaren, eller som inte tar itu med problem som uppstår. (Börjeson & Lisiderius, 1998)

Hur problem och kriser ska angripas

Ett bra sätt att handskas med problem och kriser kan vara att förebygga dem. Genom en tydlig planering, kontinuerliga kontroller och uppföljningar kan problem och kriser upptäckas tidigt och åtgärdas. Som nämnts tidigare är det viktigt med tydliga mål, tidsplaner och roller så att de inte inträffar problem när det gäller dessa. När sedan problem uppstår är det viktigt att angripa de direkt samt att föra en dialog med projektmedlemmarna. Ett sätt att motverka mål och intressekonflikter senare i projektet är att tidigt göra en intressentanalys, då ska intressenter och andra berörda listas. Genom att sedan i projektgruppen försöka lista deras önskemål samt förväntningar och föra samtal med intressenterna och andra berörda kan framtida mål- och intressekonflikter framkomma och kan redan tidigt motverkas. (Börjeson & Lisiderius, 1998)

AVSLUTANDE SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION

Syftet med det här examensarbetet var att undersöka hur ett projekt som är kopplat till efterbehandling för hemlösa kvinnor med missbruksproblematik startas upp, drivs och leds. Projekt kan drivas på många olika sätt men vi valde att presentera det sätt som vi tror skulle gynna vår projekttid mest. Databasinsamlingen har genomförts utifrån en litteraturstudie samt två intervjuer med en nyckelperson som har erfarenhet av projekt. Genom en presentation av vad vår framtida målgrupp sagt om behandling och efterbehandling i annan litteratur, har vi fått fram vilka delar som är positiva och negativa inom missbruksvården. Utifrån detta växte det fram en idé om vad som bör ingå i ett projekt som berör den här målgruppen. Till exempel framkom det att kvinnorna fick nya perspektiv genom behandlingen, de lärde sig att se saker från en annan sida samt att de efter behandlingen fokuserade på de positiva delarna i vardagen istället för de negativa. Sedan framkom det även att kvinnorna efter en behandling

ibland hade det svårt, eftersom det var först då som allvaret började och det hade behövts ett fortsatt extra stöd. Samtal och möjlighet att ”prata av sig” återkom bland många kvinnor, då det för det mesta fanns händelser som de behövde bearbeta. Många verkade positiva över att få komma till en trygg och drogfri plats under en längre tid och få tid att arbeta med sig själv. Fanns det en engagerad personal och en tydlig struktur blev det ännu lättare att arbeta med den problematik som fanns.

När det gäller att starta upp ett projekt behövs det bland annat en projektledare, en projektgrupp, en styrgrupp samt en referensgrupp. Projektledaren är den person som leder och genomför projektet, det är dennes ansvar att en projektplan skrivs och sedan följs upp. Projektgruppen består av de personer som tillsammans med projektledaren planerar och genomför projektet. Styrgruppen är en grupp personer som stödjer projektledaren och tillsammans med denne tar diverse beslut. Referensgruppen stödjer också men har däremot ingen beslutanderätt. Denna grupp kan bestå av personer från olika organisationer som på ett eller annat sätt kommer i kontakt med vår målgrupp, till exempel kan det vara någon från Stadsmissionen, beroendecenter eller andra tänkta samverkanspartners. Oftast finns det även en uppdragsgivare, den som beställt projektet och har det övergripande ansvaret. Eftersom vårt projekt kommer att drivas i privat regi och vi själv står bakom projektet finns det ingen uppdragsgivare. Vi som startar upp projektet kommer att inta rollen som projektledaren, uppdragsgivaren och styrgruppen samt överta deras uppgifter.

I arbetet ska en projektplan skrivas, detta är ett dokument som sedan ska delas ut till de intressenter som är aktuella. Det som ska framkomma i projektplanen är bakgrund till projektet, problemområdet som arbetet ska handskas med, dess syfte, mål, metod, genomförande, tidsplan samt ekonomi.

Det finns många sätt att starta upp ett projekt, det vi har skrivit kommer från många olika källor, detta för att få en bredare bild över hur ett projekt startas upp. Det finns en hel del risker med att starta upp ett projekt och det krävs en väl genomförd planering för att kunna undvika så många risker som möjligt. Detta är särskilt påtagligt när ett projekt likt vårt startas. Kvinnorna förtjänar en chans att komma vidare i livet och behöver då den hjälp som denna projekttid kan bidra med. För att nå bästa möjliga resultat för dessa kvinnor krävs ett samarbete med både arbetsförmedlingen samt olika hyresvärdar, för att på ett bra sätt hitta både sysselsättning och bostad till kvinnorna. Men för att komma så långt är det viktigt att socialtjänsten blivit väl informerad och har kunskap om den efterbehandling som vi vill starta upp och då kan förmedla vidare detta till kvinnor som passar vår målgrupp.

Målgruppen i vår projekttid är hemlösa kvinnor med missbruksproblematik och syftet är att ge dem fortsatt hjälp efter behandlingen. I detta ska det ingå insatser för en behagligare tillvaro samt hjälp till att bli integrerade in i samhället ännu en gång. Målsättningen i projektet är som sagt att kvinnorna ska integreras och återfå en respekt i samhället, detta ska ske genom att hjälpa dem att återfå ett socialt nätverk, bostad samt någon form av sysselsättning. Anledningen till att vi vill verka för mer än bara en bostad är att vi anser det krävas mer än så, det räcker inte att enbart ge de här kvinnorna en lägenhet eller en plats på ett boende. De måste ha någon form av sysselsättning också, något som ger de en anledning att komma ut och träffa folk. En arbetsplats kan även bli en naturlig plats att träffa nya vänner och ett första steg till att bygga upp ett nytt nätverk. Vi känner att socialtjänsten brister i vad gällande efterbehandling inom

missbruksvården och vill då komma med en idé som kan gynna både socialtjänsten, dessa kvinnor och många fler parter.

När det gäller den ekonomiska biten finns det bidrag att söka hos exempelvis Allmänna arvsfonden, men även hos kommunen som arbetet kommer ske i och andra organisationer i samhället som på ett eller annat sätt kan gynnas av projektet. I vårt projekt kan exempel på sådana organisationer vara Kriminalvården, Folkhälsoinstitutet samt Brottsoffermyndigheten.

Utifrån kvinnors berättelser som vi tagit del av har vi valt att förlägga projektet och boendet i en miljö likt den vi har beskrivit tidigare, en bit från storstäder men med en möjlighet till nätverk för kvinnorna som deltar i projektet. Miljön är något som är viktigt att ta i beaktande då projektet ska startas upp för dessa kvinnor. När kvinnorna lämnar eftervården måste de få känna sig accepterade i det samhälle de befinner sig i för att nå en stabil tillvaro. Det fungerar inte i längden att befinna sig bland aktiva missbrukare när en behandling genomgått därför att det försvårar processen att hålla sig fri från droger om man utsätts för det dagligen. För att kvinnorna ska kunna fokusera på att hålla sig fria från droger anser vi att en lämplig plats för detta projekt är så långt från deras gamla umgängeskrets, det vill säga aktiva missbrukare. Projektet behöver även få fram ett nätverk, en samverkan med olika aktörer, då är det bra att ta kontakt med organisationer som delar vår vision om att ge de här kvinnorna en chans till ett bättre liv.

I takt med att antal klienter ökar, ökar även antalet i personalen. Efterhand som antalet anställda ökar vill vi få in olika sorters personer då vi anser att en projektgrupp bestående av behandlingsassistenter, erfarna av missbruksarbete samt erfarna av arbete på arbetsförmedlingen kan gynna projektet på bästa sätt. Då vårt projekt bygger på en humanistisk värdegrund är detta synsätt något som krävs hos personalen. Eftersom arbetsmetoden ska vara en upplevelsebaserad metod kommer det att erbjudas personalen en kurs i denna metod men det är även positivt om de har erfarenhet av metoden i tidigare arbete.

För att bedöma eventuella risker som projektet kan råka ut för bör en riskanalys göras, då handlar det om att försöka förutse de risker som kan uppstå och komma fram till åtgärder i ett tidigt skede. Riskerna vi kan komma att stöta på rör bland annat ekonomin, att få fram bidragsgivare, att få in klienter i projektet samt att få ihop ett fungerande nätverk. En klar förutsättning för att lyckas med projektet är att få tillräckligt med bidrag så att ekonomin fungerar. Även om vi inte vill att ekonomin ska styra projektet krävs det att projektet har tillräckligt med resurser för att hjälpa kvinnorna tillbaka in i samhället igen. Det finns även en risk att socialtjänsten inte är intresserad av att placera klienter inom projektets eftervård då är det upp till oss att visa på fördelarna, till exempel att behandlingen inte blir bortkastad med en bra eftervård. Det finns tydliga tecken på brister med att sätta tillbaka kvinnorna på Rönnebacken med aktiva missbrukare efter en behandling (Hansson & Jönsson, 2009). Detta innebär att det i ett långsiktigt perspektiv finns resurser att spara då kvinnorna får en fortsatt hjälp i projektet efter en behandling.

Meningen är att projektet även ska kunna ge oss erfarenheter, därmed är uppföljning och utvärdering två viktiga aspekter. En uppföljning görs löpande för att undersöka om arbetet som utförs stämmer överens med den planering som lagts upp inför projektet

och en utvärdering görs för att undersöka om mål och syfte uppfyllts utifrån det genomförda arbetet. Alla erfarenheter kan bidra till en framtida verksamhet, bra som dåliga. Vi anser att en korrekt genomförd utvärdering är önskvärd, eftersom även om ett projekt inte lyckas borde det finnas delar av projektet som fungerade bra och detta kan vara viktiga lärdomar som kan ge framtida projekt en fördel.

Problem förekommer också i projekt, men då är det viktigt med en stark projektledare som vågar ta tag i problemen direkt. De vanligaste problemen i projektet rör mål, roller, ansvar och dålig planering. Då hjälper det att tidigt i projektet se till att mål, roller och ansvarsområden framgår tydligt. Dålig planering motverkas genom att planeringen i början får ta den tid som krävs så att projektet inte startas upp för fort. Detta kan även resultera i att tidsplaner som görs blir realistiska och hållbara.

Det värsta som kan ske på grund av dålig planering är att ingenting ändras till det bättre för kvinnorna. Trots de insatser som vi planerat och genomfört har de inte medfört någon positiv förändring. Detta bottnar i att vår tänkta planering inte har fungerat att omvandla till verkligheten. Det bästa tänkbara scenariot är att projektet lyckas, att eftervården ger kvinnorna den hjälp som behövs för att de ska lyckas med ett liv fritt från missbruk. Det innebär att projektet i längden kan övergå till en ordinarie verksamhet, bli större och därmed erbjuda fler platser.

Den nyinstitutionella organisationsteorin menar att organisationer och projekt alltid påverkas av den värld de befinner sig i, med andra ord har även samhället en plats i projektet. Med denna påverkan följer även förväntningar som organisationerna och projekten bör beakta och reflektera över eftersom deras trovärdighet kan ta skada om förväntningarna som finns på dem ignoreras. Enligt teorin krävs det kontinuerlig utveckling, anpassning samt ett långsiktigt perspektiv för att organisationer eller projekt ska överleva.

Vi anar att majoriteten av dem som bekostar klienternas vistelse på projektets boende kommer att vara kommuners socialtjänster, därmed kan deras väljare genom de allmänna valen komma att påverka huruvida kommunerna ska lägga större eller mindre resurser på missbruksbehandling. Detta är ett tydligt sätt som vi kan se att de samhällliga normerna kan komma att påverka projektet.

Under arbetets gång har det framkommit att det finns en del brister i dagens eftervård och det måste ske en förändring snart. Det finns många hemlösa kvinnor med missbruksproblematik som kommer på en behandling och verkligen vill komma från livet som hemlös missbrukare. Behandlingen visar ofta ett bra resultat men sedan är det något som brister, det finns ingen bra uppföljning. Dessa kvinnor behöver ett fortsatt extra stöd och behöver även hjälp med bostad, sysselsättning och att skapa ett nytt socialt nätverk. Denna målgrupp vill, liksom alla andra människor, bli accepterade i samhället igen. De vill inte ha en stämpel som avvikare resten av livet. Alla människor är värda att känna en tillhörighet i något viktigt, som att man gör en skillnad, de förtjänar att känna sig uppskattade för dem de är.

Projekt blir allt vanligare och populärare, detta tror vi kan bero på fördelarna vi nämnt tidigare som att det är ett flexibelt arbetssätt och att resurser kan användas bättre. Idag är det många företag och kommuner som måste spara pengar och då är det önskvärt med ett arbetssätt som använder de få resurser som finns på ett effektivare sätt.

Som det framgick i Anja Hansson och Therese Jönssons b-uppsats (2009) är bristerna de som nämnts tidigare. Kvinnorna måste få hjälp att hitta bostad och någon form av sysselsättning, det är två nödvändiga behov som alla människor behöver tillfredsställa, även dessa kvinnor. Ett socialt nätverk är också av stor vikt och detta kan dels skapas från någon form av sysselsättning men också från de självhjälsgrupper som kommer att finnas i det projekt vi tänkt oss. Vi vill givetvis att vår projekttid ska bli verklig och kunna arbeta utifrån de sätt vi utvecklat under arbetets gång.

Efter vad som framkommit i uppsatsen frågar vi oss själva om det är etiskt rätt att ignorera det resultat som framkommit under arbetets gång och då inte starta upp projektet. Det framgår att dagens eftervård inte är tillräcklig och detta projekt skulle kunna medverka till en förbättring för kvinnorna. Under arbetets gång återkom frågan om varför inte detta projekt startats upp tidigare. Detta gjorde att vi ifrågasatte projektet och letade efter brister. Bristerna som vi kunde se med projektet var kopplade till de risker som finns. Det vill säga problemen som uppstår om ekonomin inte fungerar, ifall socialtjänsten inte placerar klienter inom projektets eftervård, samt de svårigheter som uppstår då vi inte finner organisationer som vill ingå i ett nätverk. Om anledningen till att projektet inte startats upp tidigare enbart beror på bristande resurser anser vi det vara problematiskt, eftersom de resurser kommunerna lägger ner på missbruksbehandlingar lätt blir bortkastade pengar om kvinnorna efteråt får komma tillbaka till en plats som Rönbacken. Vi anser att fastän det finns brister finns det inget försvarbart med att ”ta den lätta vägen” och fortsätta som vanligt, det måste ske en förändring. Den lätta vägen är inte alltid den rätta.

KÄLLFÖRTECKNING

Litteratur

Denscombe, Martyn, (2000). *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Lund; Studentlitteratur.

Eriksson, Mikael & Lilliesköld, Joakim, (2004) *Handbok för mindre projekt*. Stockholm:Liber

Essén, Charlte, (2003). *Samtal i självhjälsgrupp – få kraft och stöd av andra i samma situation*. Falun: ScandBook AB.

FoU-rapport 2002:2, *Att sluta med narkotika – med eller utan behandling*.

Hellström, Leif, (2007) *Anvisningar för skrivande studenter. Handfast handledning för studenter som skriver rapporter och examensarbeten*. Malmö Högskola: Hälsa och Samhälle

Hilte, Mats, Missbrukande kvinnors narrativ om olika behandlingsdiskurser. I: Johansson, Eva m.fl. (2000) *Narkotikamissbruk – debatt, behandling och begrepp*. Lund: Studentlitteratur, s 87-99.

Kvale, Steinar (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur

Laanemets, Leili (2002) *Skapandet av femininitet - om kvinnor i missbruksbehandling*. Lund: Socialhögskolan.

Lindström-Myrgård, Kerstin (2000) *Projektsamarbete – metodbok för effektiva projekt*. Stockholm: Framsikt Personalutveckling AB

Magnusson, Elisabeth (1997) *Att starta självhjälsgrupper*. Ljunglöfs Offset AB.

Nordberg, Kjell (2002) *Projekthandboken – Planera, leda och värdera projekt*. Falköping: Förlags AB Björnen.

Parmander, Marianne (2005) *Från idé till verklig förändring – att planera, genomföra och utvärdera förändringsprojekt i kommun och landsting*. Lund: Studentlitteratur.

Svensson, Lennart & von Otter, Casten (2001) *Projektarbete teori och praktik – med sagan om diamanten som sprängdes*. Santérus Förlag

Rosengren, Karl-Erik & Arvidson, Peter (2002) *Sociologisk metodik*. Malmö: Liber AB

Trulsson, Karin (2003) *Konturer av ett kvinnligt fält – om missbrukande kvinnors möten i familjeliv och behandling*. Lund: Socialhögskolan.

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Elanders Gotab

Wisén, Jan & Lindblom, Börje (2004) *Effektivt projektarbete*. Stockholm: Nordstedts juridik AB

Rapport

Fehland, Margareta & Nyström, Manora (2009) *Upplevelsebaserad metod – ett pedagogiskt verktyg*. Malmö Högskola. (opublicerad)

Tidskrift

Hasselgren, Staffan (2004) Att gå ut till ingenting. *A&N – Alkohol & narkotika*, årgång 98, 4:9-12.

Uppsats

Hansson, Anja & Jönsson, Therese (2009) *Brister i behandling och eftervård – inom missbruksvården*. B-uppsats Malmö Högskola

Internet

FASS, 2009-11-13 > <http://www.fass.se/LIF/lakarbok/artikel.jsp?articleID=4242> <

FHI, 2009-12-10> <http://www.fhi.se/sv/Om-oss/Folkhalsopolitikens-malomraden/> <

Humanism, 2009-12-12> http://human.no/templates/Page____3606.aspx <

KBT&LF, 2009-12-09 > <http://www.gunnar-utbildning.se/Betraktelser/KBToLF.pdf> <

SFBTA, 2009-12-01 > http://www.sfbta.org/about_sfbt.html <

Socialstyrelsen, 2009-11-26 > <http://www.socialstyrelsen.se/hemloshet/definition> <

Solution focus, 2009-12-09 > <http://www.solutionfocus.se/start.php?sidnr=3> <

Wikipedia, 2009-12-12 > http://sv.wikipedia.org/wiki/FN:s_universella_deklaration_om_de_m%C3%A4nskliga_r%C3%A4ttigheterna <

Intervju

Nyström, Manora (2009-11-16) Malmö stad

Telefonintervju

Nyström, Manora (2009-12-10) Malmö stad